

## שולחן עגול בנושא: משפט עומד לתקשורת

7 במרץ 2007

י"ז באדר תשס"ז

מנחה: גב' כרמית גיא

משתתפים (לפי סדר א'-ב'):

גב' אתי אשד – בעלת משרד יחסי ציבור וייעוץ תקשורת, לשעבר דוברת משרד המשפטים

גב' בהירה ברדוגו – משרד לובינג "תקשורת פלוס"

גב' ליאורה גלט-ברקוביץ' – לשעבר פרקליטה במחוז המרכז

עו"ד יעל גרוסמן – המשנה ליועץ המשפטי של מועצת העיתונות

השופטת (בדימוס) דליה דורנר – נשיאת מועצת העיתונות

מר אבי ויינברג – מנכ"ל מועצת העיתונות

ד"ר אריק כרמון – נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה

עו"ד אורנה לין – ממלאת מקום נשיאת מועצת העיתונות

מר שלום קיטל – מנכ"ל חדשות ערוץ 2

מר ברוך קרא – חדשות 10

פרופ' מרדכי קרמניצר – עמית בכיר במכון הישראלי לדמוקרטיה

מר ארז רותם – חדשות ערוץ 2

## כרמית גיא:

ערב טוב לכולם, התכנסנו כאן לדיון שקראנו לו "המשפט עומד לתקשורת" - יחסי הגומלין בין המשפט לבין התקשורת - דיון בהשתתפות יו"ר מועצת העיתונות, דליה דורנר, עיתונאים ומומחים.

השמות של הגיבורים של השבועות האחרונים - משה קצב, חיים רמון, אהוד אולמרט, מיכה לינדנשטראוס ואפילו, תסלחו לי הביטוי, אסתר טרטמן, ואם מישהו רוצה להוסיף עוד שמות, אין לי שום בעיה עם זה. אבל כל אחד וההתנהלות שלו וכל אחד והחשבון שלו. מה שברור הוא, שבחודשים האחרונים לכתבים לענייני משטרה ומשפט הם מיררו את החיים, ובתי המשפט ממלאים את כל הכותרות הראשיות ופותחים כל מהדורה, כי יש שם כל מה שצריך בשביל דרמה טובה. יש גיבורים וגיבורות, יש יחסים, יש הרבה משחקים מאחורי הקלעים וזה ממש אופרת סבון. בין השאר גם מתחיל להסתמן איזשהו דפוס שמבשרים לנו על פרשה, כל הצדדים מלאים אותנו בפרטים שלנו אין שום כלים לבדוק אותם, ובמקביל הגיבורים יוצאים לתקשורת שהם מגלים שהמצב שלהם לא מי יודע מה ואז הם תוקפים בתקשורת את התקשורת.

הכרעת הדין של שופטי בית משפט השלום בעניינו של חבר הכנסת חיים רמון כבר חרגה מזמן מתחומי בית המשפט, מתחום המשפטים ועבר לתחומי המילים. אתם ראייתם בוודאי ספרות, זה כבר עבר לתחום ה-fiction או הדרמה או משהו כזה.

## קריאה:

לתחום התיאטרון, אפשר לעשות מזה מחזה.

## קריאה:

כבר עלה בראשי רעיון לעשות מזה מחזה.

## כרמית גיא:

אנחנו בעד, מישהו אולי כבר יושב על זה... אבל נעזוב את זה עכשיו. אני מתכוונת שפירסם פרופ' מנחם פרי על הכרעת הדין, ביקורת ספרותית. הוא אמר מראש: אני לא מבין במשפטים, אני בודק את זה - בשבילו זה דרמה בממדים ספרותיים. אבל הייתי בכל זאת רוצה לקרוא מתוך הכרעת הדין שני קטעים שנוגעים לענייננו. הקטע הראשון אומר שכל מי שדיברה ומתלוננת, ביקשה לשמור על העניין בסוד ועמדה על דעתה שאינה מעוניינת להתלונן במשטרה, כשהיא מסבירה את התנגדותה בפחד שלה מחשיפה לתקשורת, שלא יעשו לה מה שעשו למתלוננת של הנשיא קצב. בחשש שלה מהנאשם, שר משפטים בעל כוח השפעה, מקורב לצמרת ולתקשורת, והפחד שלא יאמינו לה ואי-הרצון שלה לעמוד במעמד הבלתי נעים של חקירת משטרה ומתן עדות בבית משפט, היא הסבירה שלא רצתה להיות האויבת מספר אחת של הנאשם, ומאידך לא רצתה להפיל על עצמה תיק ערב נסיעתה לחו"ל. בסופו של דבר, כל מה שחששה מפניו התממש אף ביתר שאת. זה בעניין המתלוננת, אבל יש בהכרעת הדין גם אמירה: "לטעמנו בתיק הזה נחצו כל הקווים האדומים, המושג סובידיצה דורדר לתהומות של הכרנו, תוכן עדויות פורסם באמצעי התקשורת טרם עדים השמיעו את עדותם, וכאן התוודענו במספר מקרים לביום עדויות. האיסור שלא לפרסם את עדות המתלוננת הופר ברגל גסה על-ידי פרסום מילולי של העימות שהיה חלק אינטגרלי של העדות, ראיות מתיק המוצגים, לרבות צילומים, פורסמו ברבים טרם בית המשפט אמר את דברו. אמצעי התקשורת עשו שימוש גלוי בבדיקות פוליגרף לשלוש עדות ההגנה האחרונות, בניסיון ליצור בציבור את התחושה שהמשפט מתנהל בתקשורת ולא בבית המשפט. תחושתנו היתה שנעשים ניסיונות, לעתים על-ידי מסרים מוסווים, לעתים בבוטות, להטות משפט. ליבנו היה גס בנאמר. לנו השופט אין אלא את צו מצפוננו והוא-הוא בלבד שמנחה אותנו. התופעות החמורות שנתגלו במהלך ניהול משפט זה אינן יכולות להישאר ללא מענה. ראוי שהאחראים על מערכת אכיפת החוק יתנו דעתם לאותן תופעות פסולות וינקטו את הצעדים הנדרשים".

## בהירה ברדוגו:

יש כאלה שנותנים לילדים שלהם להתראיין בשבילם.

## כרמית גיא:

בהירה, אנחנו נגיד הכל, כל מה שצריך להגיד אנחנו נגיד היום. תאמיני לי, לא נחסוך. אנחנו רוצים לשאול האם התקשורת מתנהגת כמו פיל בחנות חרסינה ונדחפת למקומות שמחייבים רגישות ונכנסו לפרטים מסובכים שלא תמיד אפשר לתמצת אותם בכותרת, או שאולי-אולי היא סוף-סוף שופכת אור על אזורים שעד היום נהנו מחשיכה קלה ולא בטובתנו, האם מדובר בשקיפות כי תמיד היו דברים כאלה אבל לא דיברו על זה, או שזאת תקשורת שיצאה מכלל שליטה ושוכחת שהיא בכלל לא הסיפור, היא אמורה לספר סיפור ולא להיות בעצמה הגיבורה עם כל התחרות והרדידות והרצון לרוץ ולהקדים את החברה, גם עם סיפור חלקי, מוטה ולא מבורר עד הסוף. אולי זאת בכלל הצטרפות למגמה כללית של ירידה על מערכת אכיפת החוק על כל הזרועות שלה, ולא רק הצטרפות למגמה הזאת אלא גם העצמה שלה והחרפה שלה שלא בטוח שכאזרחים אנחנו צריכים לשמוח עליה.

על כל אלה אנחנו מבקשים לדבר היום. ביקשנו משניים מהמשתתפים לפתוח את הדיון, לתת לנו דברי פתיחה. כל אחד מהם ידבר בערך עשר דקות, אחר כך נפתח את השולחן העגול - גם מסביב וגם אורחים שלנו שירצו לדבר. כדי לאפשר לכמה שיותר אנשים להתבטא, אני אבקש שהמשתתפים בדיון הפתוח יגבילו את עצמם לחמש דקות בכל סיבוב ואז נוכל לחזור לכמה וכמה סיבובים וגם להגיב.

השופטת בדימוס דליה דורנר, נשיאת מועצת העיתונות, מיד אחרי שפורסם פסק-הדין של רמון אתם כינסתם את נשיאות המועצה לדון בקטע שקראת עכשיו משום שזה נראה לכם דחוף וחשוב. אני רוצה לשאול עם איזה תובנות את יצאת מהדיון הזה.

## דליה דורנר:

אני חושבת שתפקיד מרכזי של מועצת העיתונות זה להגן על חופש העיתונות, ומנקודת ראות זאת יצאתי. הייתי די נחרדת מההתפתחויות משום החשש שבסופו של דבר אנחנו נמצא את עצמנו בהתערבות שלטונית שתערב בענייננו. אני חשבתי שכללי האתיקה שלנו צריכים להישמר. ואכן הנשיאות קיבלה החלטה שהעיתונות הפרה את כללי האתיקה בצורה בוטה. אבי ויינברג, המזכ"ל שלנו, שיושב פה הכין סרט על מה שקרה פה בזמן האחרון. קודם כל שמענו את העיתונאים - אני שופטת בדימוס, אני לא יכולה להחליט שום דבר בלי לשמוע - שמענו אותם ולא שוכנענו. יש אפילו פסק דין על זה, אבל זה גם עניין של שכל ישר - תקשורת עשויה להשפיע על שופט לכאן או לכאן, ומי רוצה להישפט על-ידי השפעת עיתונות. כפי שהראו לנו בסרט שהזכרתי, יש לנו עיתון שתומך ביזכוי ויש עיתון שתומך בהרשעה, ואם אני קוראת עיתון א' אני מושפעת מזה, כך שהשופט עשוי להיות מושפע. למרות הדברים של השופטים - אנחנו מצפוננו וכו' - למרות שניכר בהם שהם מתעלמים, הם מאוד סבלו מזה. פסק-הדין של זוסמן בזמנו אמר שיש אפשרות סבירה של השפעה על שופט, בוודאי שזה משפיע על עדים ועל בעלי הדין. בזמנו היתה עבירה בחוק, שכאשר מדווחים על משפט וחוק מהדיווח גם מביעים דעה, אם יש אפשרות סבירה שהדברים האלה ישפיעו על בית המשפט, זאת עבירה פלילית שעונשה שנת מאסר. אחר כך נעשה שינוי מבורך והעניין הועבר ברמה עיקרית ומרכזית לכללי האתיקה שלנו.

בואו נראה מה החליטה מועצת העיתונות, שיושבים בה עיתונאים, עיתונאים ואנשי ציבור, כאשר הרוב, 60%, זה עיתונאים ועיתונים, אחרי שהעבירה הזאת צומצמה מאוד בדיונים עם מועצת העיתונות. היום, כדי שיהיה מעשה עבירה זה פרסום במטרה להשפיע, וכאשר הדברים קרוב לוודאי משפיעים זה שווה ערך למטרה. אני חושבת שהפעם, כאשר פרקו כל עול, אם זה לא היה במטרה להשפיע - כי אני לא בראשם של העיתונאים - המינימום שאני יכולה לומר הוא שזה קרוב לוודאי משפיע, והמילים שהם אמרו מוכיחות זאת. דרך אגב, המשפט עוד לא הסתיים, הם צריכים לקבוע עונש, שלחו אותו לתסקיר, והרי תסקיר מיועד בדרך כלל לאדם צעיר כדי לדעת מה יהיה בעתידו, איך לעשות התאמה. אולי התסקיר יאמר לנו אם הוא מתאים להיות שר, אני לא יודעת מה... זה היה מצחיק. הסתכלתי על זה בתהייה גדולה כשופטת, ואני משוכנעת שבכל המהומה הזאת האנשים האלה לא יכולים לעבוד בשקט. האם אנחנו כאזרחים רוצים שעיתונאים ישפטו אותנו? זה פשוט מפחיד אותי כאזרחית.

נדמה לי שיש לנו תקנון מאוזן היטב, בואו נסקור אותו. אני מדברת על התיקונים של 13 בפברואר 2002. בכיסויי ההליך הפלילי אין ליצור מראית עין מובהקת של כוונה להשפיע על תוצאות המשפט. בכלל זה, אין לפרסם במהלך המשפט הערכה נחרצת של העדויות או העמדות של הצדדים או עמדה

לגבי תוצאה מסוימת של ההליך. על אף האמור לעיל, אין מניעה לפרסם פרשנות משפטית של הדין, משמעותו והשלכותיו, בכל שלב שהוא, ולאחר מתן פסק דין או החלטת ביניים - התייחסות ביקורתית לגבי הכרעות משפטיות או עובדתיות שניתנו בהם". זה רחב מאוד, וגם את זה לא שמרו. הדבר הגיע לשיא עם פרשת הפוליגרף, אני פשוט תהיתי. עיתון אחד תמך בזיכוי ועיתון שני תמך בהרשעה. יושב בית משפט וצריך להחליט אם העדים שבפניו אמרו אמת. אנחנו יודעים - ולכן זה לא קביל בבית משפט - שפוליגרף זה לא מכשיר שאפשר לסמוך עליו בצורה נרחבת, בוודאי שזה לא ראייה משפטית משכנעת. אבל יש לזה השפעה על אדם שצריך להחליט אם האיש דיבר אמת או לא. והנה העדות מעידות, והולך עיתון אחד ומודיע בכותרות גדולות שהפוליגרף אמר ששלוש העדות שיקרו, לקחו אותן לבדיקת פוליגרף והן הסכימו. ואז העיתון המתחרה, גם הוא הולך לפוליגרף - אולי יחד עם הנאשם המסכן שחושב: מה יהיה, אמרו לשופטים פוליגרף. ואז אנחנו מקבלים שהפוליגרף של העיתון האחר אמר להיפך. עם זה היה שייא.

אני רוצה לומר עוד משהו שלא שייך - אני בעד חופש העיתונות, אני מבינה שיש בזה עניין ציבורי וצריך לדווח, שתחקירים עיתונאיים שמאשימים אנשים יכולים להיות דבר נכון ולעורר אחר כך את המשטרה לחקור, הכל בסדר. אבל לא לשפוט אדם בעיתון. נניח שכולם חושבים שצריך לזכות או להרשיע פלוני והתוצאה היא הפוכה, זה הרי פוגע באמון בבית המשפט. אז אדם שבמשך חודשיים-שלושה קרא כל יום בעיתון שלו את מה שנעשה: "אוי ואבוי, זה בית משפט מטומטם, מה הוא החליט?". בעיתון שתמך בעד זיכוי הראו את שמני הולך להעיד, ולמטה היה כתוב: במקום לטפל בבעיות הביטחון, הוא הולך להעיד לטובת המתלוננת. חברים, זאת גם עיתונות רעה.

כרמית גיא:

זאת הפרשנות שלך. אני שואלת מה מועצת העיתונות עושה.

דליה דורנר:

מה מועצת העיתונות יכולה לעשות? אנחנו לא מעמידים לדין, בוודאי אם אין תלונה. אספנו את הנשיאות ולשמחת לבבי ההחלטה ניתנה פה אחד - כולל העיתונאים, העיתונים ואנשי הציבור, שפה היתה הפרה - ואנחנו מזהירים את האנשים להקפיד על הדברים. היה לי ויכוח עם אורית שוחט, היתה לי הרגשה שלמרות שההחלטה התקבלה פה אחד, היא איכשהו נשארה מפקפקת. יש לי פגישה אישית איתה ואני מוכנה לנסות לשכנע.

כרמית גיא:

היא היתה אמורה לבוא היום, אבל היא נסעה לחוץ לארץ באופן פתאומי. לכן נמנעת ממך ההזדמנות לעשות את זה כאן.

דליה דורנר:

נקבעה לי פגישה אישית איתה כי אני מעוניינת לשכנע.

כרמית גיא:

אבל בעצם יש לכם סמכות מוסרית לכל היותר.

דליה דורנר:

מה זה סמכות מוסרית? אני אומרת: חברים יקרים, אנחנו חייבים לשמור על תקנות האתיקה, כי אם לא נשמור על תקנון האתיקה, בסיטואציה כזאת ואחרת יכולים להפעיל נגדנו חוקים ואינני רוצה את זה. תקנון האתיקה הוא גם סימן לעיתונות טובה. מבחינת הסמכויות של המועצה, אם יש תלונה ספציפית ויש בית דין לאתיקה, נכון שהסנקציות הן ברמה מינימלית, אבל לפי דעתי יש סנקציה מאוד מרכזית בכך שעצם העובדה שעיתון פלוני ועיתונאי פלוני נמצא אשם בכך שהוא הפר את תקנון האתיקה, יש לזה השפעה. אבל פה אנחנו מדברים על הפרה המונית. כשיש הפרה המונית זה לא עניין של בית דין, זה עניין שהמועצה מתכנסת, יושבים בה הרי עיתונאים ועיתונים, ועושים חשבון נפש. אנחנו צפויים לשמוע, אם אחרי השימוע יוחלט להגיש כתב אישום, משפט שיתנהל נגד הנשיא

קצב שאותו הרשיעו בעיתונות. אבל צריך שגם לאיש הזה יהיה יומו, הלא אנחנו כולנו כאזרחים וכעיתונאים לא רוצים לעסוק בשיפוט.

כרמית גיא:

נדמה לי שהנשיא קצב לקח לעצמו את היום, הוא דאג שיהיה לו יום.

דליה דורנר:

אני התבקשתי להעיר ב-real time, הזמינו אותי לערוץ 10, אמרתי שם ואני אחזור על זה: אין אדם נתפס בצערו, והבעיה של הנשיא קצב בשלב זה היא לא התקשורת אלא המשפט. אבל כאשר יתנהל המשפט, אם ימשיכו בטכניקה הזאת - והפעם הרוב לרעתו - זה עוד יותר גרוע.

כרמית גיא:

תודה בשלב זה. פרופ' מוטה קרמניצר. אתה קודמה של השופטת דליה דורנר בתפקיד נשיא מועצת העיתונות. נדמה לי שיש לך יש גישה קצת אחרת.

מרדכי קרמניצר:

קודם כל אני רוצה להתחיל במה שאני מסכים. ברור שהרעיון של עיתונים לשלוח עדים במשפט - במקרה הזה עדות - להיבדק בפוליגרף ולפרסם את תוצאות הבדיקה, כשהמשפט מתנהל, הוא רעיון עיווים והוא באמת חצייה של קווים אדומים. למיטב ידיעתי זה לא נעשה בעבר, צריך לגנות את זה בכל תוקף ולקוות שבעקבות ההחלטה בנשיאות מועצת העיתונות דברים מהסוג הזה לא יישנו. בתקופתי נעשה השינוי בכנסת - לצמצם את סעיף הסוביודיצה הפלילי ולקבוע בעניין הזה כללי אתיקה. הבעיה עם כללי אתיקה היא אכיפה שלהם, משום שבהעדר מתלונן - וכשמדובר בתקינות הליכים משפטיים, אין הרבה פעמים מתלונן טבעי - הסעיף עלול להישאר אות מתה. אם הוא אות מתה, השפעתו עלולה להיות בהתאם. נדמה לי שזה לא יהיה רעיון גרוע אם הגורמים המופקדים על אכיפת החוק, שנתקלים בהפרות חמורות, במקום לנסות להפעיל את ההליך הפלילי, שאני מקווה שהוא לא יופעל, יפנו תלונה למועצת העיתונות. המועצה נראית לי פורום יותר מתאים ויותר נכון לברר את העניין הזה, וזה גם נותן פתרון לבעיה המוסדית של מי יתלונן.

קריאה:

המשטרה תתלונן נגד עצמה?

מרדכי קרמניצר:

לא המשטרה. יש יועץ משפטי לממשלה שאני חייב לציין שבפרשה של רמון, כמו גם בפרשת נשיא המדינה, היועץ המשפטי לממשלה אמר דברים מיותרים. אני חושב שיועץ משפטי לממשלה, פרקליט מדינה, לא צריך לנקוט עמדה ולהביע הערכות למי הוא מאמין, מה ראוי לאמון, מה הסבירות של גרסאות. בייחוד אם אנחנו מצפים מהגורמים של התביעה הכללית להיות מסוגלים להפעיל הוראות בדבר סוביודיצה, אז האנשים שאמורים להפעיל את החוק צריכים להקפיד עם עצמם הקפדה גדולה מאוד כדי שהם לא ימצאו במצב שהם לא מסוגלים להפעיל הוראה בחוק או בכלל אתיקה משום שהם נגועים בהפרתה או בהתקרבות להפרתה. זה נראה לי דבר שחשוב להקפיד עליו.

אני אינני שותף להשקפה שדינו של הנשיא קצב נחרץ. אני חושב שבפרשה של קצב ראינו את שני הצדדים נלחמים במשפט של התקשורת, והצד של קצב נלחם בלא פחות עוז מאשר הצד האחר, לרבות הכפשות של המתלוננת והמתלוננות. ראיתי שידור שהכעיס אותי מאוד שבו אחד השלוחים של הנשיא קצב שיחק עם השאלה האם הם מייחסים למתלוננת עיסוק בזנות או לא, כשהוא לא מכחיש ולא מאשר, ועל-ידי התחכמויות מילוליות משאיר את התחושה שזה כנראה ככה. מובן שאם מתלוננות תוכפשנה בתקשורת על עברן, בייחוד אם זה לא עברן, הסיכוי לקבל מתלוננות בעבירות מין - שהוא מאוד בעייתי לכשעצמו - הוא בבעיה. בכלל, אני חושב שהבעיה הרבה פחות חמורה כאשר ישנו איזשהו איזון בתוך המגרש התקשורתי, כאשר נשמעים קולות שונים, כאשר התקשורת מאוזנת על-ידי שני הצדדים. זה אולי לא המצב האידיאלי, אבל זה לא מצב נורא. המצב נעשה הרבה

יותר קשה כאשר התקשורת הופכת להיות כלי בידי אחד הצדדים, זה יכול לקרות בייחוד כאשר בצד השני זאת המדינה; אחרי שזה עובר את שלב המשטרה, שהיא בהחלט גורם מזין תקשורת, בשלב האחר המדינה בכל זאת מתנהגת באופן יותר מרוסן, אני לא טוען שהמדינה לא עובדת עם התקשורת אבל היא יותר מרוסנת מאשר נאשמים. אז יכול להיווצר מצב של חוסר איזון בייחוד אם יש נאשמים מיוחדים, חביבי תקשורת, שנהנים מאהדה, שיש להם חברים, יכול להיווצר מצב של אי-איזון שהוא מצב פרובלמטי ולא טוב.

#### כרמית גיא:

סליחה שאני קוטעת אותך. השאלה היא לא מי האנשים שהתבטאו, האם כל הצדדים הובאו - הפרקליטים של זה והפרקליטים של זה. אני רוצה להרחיק את זה קצת ולשאול על אווירה, כי התקשורת יודעת טוב מאוד ליצור אווירה גם בפרשנויות, באמירות, בחיוכים, בגיחוכים, בביטול, שזה לפעמים הרבה יותר אפקטיבי. אומרים: רשום לנו ב-line-up העורך דין של זה והעורך דין של זה ויש איזון, אבל האיזון לא נשמר כשלתקשורת עצמה יש עמדה והיא לא מסתירה אותה.

#### מרדכי קרמניצר:

אני חושב שהאתגר של התקשורת הוא כאשר יש צד אחד שמפעיל את התקשורת באופן מסיבי, כפי שכנראה היה בפרשת רמון; התקשורת מודעת לזה, היא מבינה מה קורה. אני חושב שהתפקיד שלה במקרה כזה הוא לעשות מאמץ גדול לאזן את זה על-ידי הבאה של הצד השני, בין באינפורמציה ובין על-ידי פרשנויות ודעות. הרי בעולם יש תמיד דעות מסוגים שונים. הדבר הלא טוב הוא כאשר כלי תקשורת עושה את המשפט, מחליט לכאן או לכאן ומגייס את עצמו באופן טוטלי לטובת קייס. זאת סיטואציה רעה.

עם זאת, לטובתה של התקשורת אני רוצה להגיד שכולנו מושפעים מהתוצאה של המשפט הזה. המשפט הזה, לפחות בשלב זה, נגמר בהרשעה. מהשלב הזה, אם השופטים בפרשה של רמון שומעים את השידור הזה הם מתבקשים להפסיק לשמוע את השידור הזה כי אולי מה שאני אגיד עלול להשפיע עליהם, כי אני לא חושב שזה טוב שהם יהיו מושפעים. אני גם חושב ששופטים שיושבים בתיק צריכים לקבוע לעצמם כלל, שכלל שהם יכולים הם צריכים להתעניין פחות בתקשורת לגבי המשפט שלהם. הם לא יכולים לעשות את זה באופן מלא, אבל הם צריכים לעשות את זה כמה שאפשר פחות. זה גם תלוי בעמדה של השופט, עד כמה הוא מתעניין, עד כמה הוא לא מתעניין. חשוב שהשופט מצידו יתעניין כמה שפחות במה שיש בתקשורת. את הכותרת אתה לא יכול שלא לראות, אבל את מה שכתוב שם אתה לא צריך לקרוא. זה נראה לי דבר שמתבקש.

יכול להיות סיפור, שאני אגב נוטה לחשוב שהוא סיפור נכון, שמלכתחילה בידי התביעה הכללית לא היו ראיות שהבטיחו לה סיכוי סביר להרשעה מבחינת התקיימותו של היסוד הנפשי אצל הנאשם. גם עכשיו - אחרי שהמשפט נגמר וקוראים את הכרעת הדין - מתקשים למצוא בהכרעת הדין הזאת דיון רציני והנמקה רצינית ומשכנעת להתקיימותו של היסוד הנפשי של הנאשם, כלומר היותו מודע או חושד בדבר אי הסכמתה של המתלוננת. במובן הזה אני חושב שמי שהרגיש שיש בעיה בתיק הזה, לפחות לפי הבנתי הוא הרגיש דבר נכון. אני כרגע לא מדבר על ספינים והפעלות, אלא אני מדבר על מישהו שאיננו אינטרסנט והוא לא מכיר ולא אכפת לי רמון-שקמון, אלא הוא מסתכל על העניין באופן ענייני ואני מרשה לעצמי לומר גם באופן מקצועי. אני יכול להבין שאנשים שחשבו כך נתנו ביטוי לעמדה הזאת, כמו לעמדות אחרות שמתעוררות בהקשר הזה. כי בינינו לבין עצמנו, במדינה עם קצת שכל וקצת מנהיגות התיק הזה לא היה צריך להתגלגל למתכונת שאליה הוא התגלגל. זה נראה לי מאוד מוזר שלא היה אף אחד בסביבה של רמון שיכול היה לשלוח אותו להתנצל.

#### בהירה ברדוגו:

כשהיועץ המשפטי לממשלה מפטר שר משפטים ואומר לו "אני חושב שטוב תעשה שהעננה תוסר מעליך רק בבית משפט", אין פה זימון להתנצלות אלא בבית משפט.

#### מרדכי קרמניצר:

זה לא רעיון שלי. היועץ המשפטי לממשלה אמר שכל הנראה אם הוא היה מתנצל, העניין לא היה מתגלגל לבית משפט. זה גם מוזר שהוא עצמו או מי שממונה עליו בממשלה לא חשבו שהדרך לטפל

בעניין הזה היא במישורים שהם לא המישור הפלילי. אני שואל את עצמי את השאלה האם בסדר היום של דברים שקורים במדינה הזאת, האפיק הפלילי הוא האפיק המתבקש לטיפול בדבר הזה. יש לי סימן שאלה גדול, במובן זה יש לי הבנה לקולות המבקרים שהושמעו. עם זאת, אני לא הייתי רוצה להיות במצב שבו הקולות האלה מקבלים מעמד של בלעדיות בתקשורת. הדבר הכי גרוע בתקשורת הוא שהיא משמיעה קול אחד. קול אחד זה מתאים למשטרים אחרים, תקשורת טובה תמיד צריכה לדאוג ליותר מקול אחד, גם כשזה קשה היא צריכה להשתדל לייצר את ריבוי הקולות. כשיש ריבוי קולות ואין התייצבות חד-משמעית מאחורי מישהו אלא יש כאלה שאומרים ככה ואחרים ככה, גם הסכנה מבחינת אמון הציבור וגם הסכנה של השפעה ממש של בית המשפט, שתי הסכנות האלה קטנות מאוד. הרי אף אחד מאיתנו לא מעלה בדעתו שאנחנו נסגור לתקשורת את הפה או שנחזור לימים שהתקשורת לא מתייחסת להליכים. אני לא מנתח עכשיו את כל הקטע בפסק הדין שיש לי ביקורת עליו, אולי אגיד שני משפטים - אחד, כשבית משפט רוצה להעיר הערות הוא צריך להעיר את זה בלשון הרבה יותר מאופקת, לכאורית. בית משפט לא שמע עדים בעניין הסוביודיצה, ספק בעיניי עד כמה הוא עד מומחה לשאלה של מה העיתונות עשתה בדבר הזה. הוא עד של מה שהוא ראה ושמע, אז תאמר דברים בלשון זהירה, מסויגת, ואל תתופף בתופים ותקבע דברים במסמרות. אני כבר לא מדבר על החיזיון המגוחך של לשלוח את הילדים להגיד "אנחנו לא מושפעים" ואחר כך להוכיח את ההיפך על-ידי ההתנהלות. אבל גם חלק מהדברים שכתובים באותה הכרעת דין נראים לי מאוד מוזרים. נאמר שהראו את הצילומים לפני הכרעת הדין; לא ברור לי למה אי אפשר לראות את הצילומים לפני הכרעת הדין. מה שאפשר לראות בתיק של בית המשפט, שהוא נמסר באופן גלוי אם מטשטשים, אם לא פוגעים ב - -

#### כרמית גיא:

זה לא בניגוד לחוק, זה לא חשיפת קורבנות של עבירות?

#### מרדכי קרמניצר:

ההנחה שלי היא שזה לא חושף. לא נטענה טענה שזה חושף, הטענה היתה על כך שחשפו את התמונה.

#### קריאה:

המתלוננת היתה מטושטשת בתמונה.

#### מרדכי קרמניצר:

נכון, אין שום טענה. אני חושב שזה העולם החדש שאי אפשר לברוח ממנו, שהציבור רוצה לראות אם יש לה דמעות בעיניים. לא יעזור כלום, בתי המשפט יצטרכו להביא בחשבון שהיכולת שלהם להחזיק את האינפורמציה היא מוגבלת, ולא יהיה יותר דבר כזה שכשהם אומרים משהו זה לא יהיה ניתן לבקרה ציבורית. אם בית המשפט מתמודד עם חומר הראיות, יהיו יותר ויותר מקרים שבהם חלקים של חומר הראיות יהיו גלויים לציבור, הבקרה של הציבור על בתי המשפט בתחום של קביעת עובדות תהיה יותר צפופה, ולא בטוח שזה דבר רע. זה לא דבר רע אם התקשורת שואפת למלא את התפקיד שלה בצורה אחראית.

#### דליה דורנר:

יכול להיות ניתוח משפטי והתנהגותי אחר לגמרי למה שהציג מוטה. אני בשום פנים לא רוצה אפילו לדעת מזה מרחוק, כי השופטים כן מסתכלים, זה אנושי, יש הלכה שהם בשר ודם והם פשוט מושפעים. כששופט יושב במשפט, העיתונאים צריכים לקחת בחשבון את מה שהם כותבים. פה הדברים נכתבו במטרה להשפיע, ואם לא במטרה להשפיע הם קרוב לוודאי משפיעים. גם היום, כל הניתוחים האלה שעושים לפני שהשופטים צריכים לקבוע את גזר הדין, משפיעים עליהם. השאלה אם אנחנו העיתונאים רוצים בזה. לו מלכתחילה היו מביאים בד בבד דעות שונות, והציבור היה שומע ניתוח כזה וניתוח אחר, זה היה בסדר כי כפי שאמרת, יכולות להיות דעות שונות לגמרי. כשהמשפט הזה עוד לא נגמר, כשהוא עוד בברור, בוודאי שאני לא אעשה מה שאני חושבת שלא יעשה. אבל אני פשוט רוצה לחזור ולומר לחברים פה - האנשים האלה הושפעו ומושפעים, וצריך לקחת בחשבון

שזהו המצב. לכן גם ההערות שהעירו וגם שליחת הילדים - מצד אחד הוא אומר: את נפשי הצלתי. אתם מצפים שהוא יגיד "אני באמת מושפע?". אתה גם לא יודע לאיזה כיוון הוא מושפע.

כרמית גיא:

אני עוד אגיע אלייך בסיבוב השני. שלום קיטל, חדשות ערוץ 2, אין מה לעשות, התקשורת כבר שם, אנחנו לא נחזיר את הסוסים לאורווה ונחליט שחוזרים לימים אחרים. אבל בכל זאת איך ממשיכים, לאו דווקא בעניין רמון או בעניין קצב, איך ממשיכים להתנהל בפרשה הבאה?

שלום קיטל:

קודם כל, אחרי שהשופט דורנר אמרה "אנחנו העיתונאים", אז אני לחמש דקות אהיה שופט ואני מיד חוזר להיות עיתונאי...

דליה דורנר:

גם אני חוזרת להיות שופטת.

שלום קיטל:

ואגיד אחרי הדברים של פרופ' קרמניצר: אני מסכים. אבל בכל זאת הזמינו אותי לפה ובאתי ויש לי מחשבות.

כרמית גיא:

אבל בכל זאת, הרי יש מעט מאוד תום לב בסיפור הזה.

שלום קיטל:

כאן אני בא לגמרי פתוח, אני רוצה לומר משהו. אני לא מכיר באופן אינטימי את כל המערכות בחיי המקצועיים, אבל אני מכיר שתי מערכות - קול ישראל וחדשות ערוץ 2; יש לי הכרה מסוימת גם של מערכות אחרות, אבל לא הכרה אינטימית, אז אני לא מוכן להתחייב בנפשי במה שאני אומר, אני מוכן לומר לגבי המערכת שאני עומד בראשה. אין החלטות מערכתיות - אני מדגיש: אין החלטות מערכתיות - ואין הנחיות מערכתיות לכתבים ולפרשנים. זה הקו שאנחנו נוקטים. אין דבר כזה. אני לא טוען שכל אמירה, כל פרשנות, כל עטיפה של אינפורמציה בהערה כזאת או אחרת הן תמיד מוצלחות במבחן התוצאה. אני בהחלט מסכים שבתוך הסיקור של חיים רמון או כל סיקור משפטי שהוא יש גם הטיות כאלה ואחרות, רק יש לי מנהג מגונה - אני לא כל כך מתלהב מעיתונאים שמטיפים לתקשורת דרך זה שהם נותנים את הדוגמאות של היריבים שלהם. אז אני לא רוצה לתת את הדוגמאות של היריבים או של המתחרים או קולגות שלי, אבל ניתנו פה כמה דוגמאות לדברים היו בתקשורת, שהיו פחות מוצלחים. אני טוען שהתקשורת, כמו שציין פרופ' קרמניצר, כבר נמצאת שם. זאת אומרת, מי שינסה - גם אם זה ראוי - לא יצליח להחזיר את הסוסים לאורווה ולהכריז אֶלם תקשורת או כמעט אלאם תקשורת בסוגיות שעומדות על הפרק, גם אם הן סוגיות משפטיות.

אני בהחלט חושב שתקשורת בתקופה של משפט צריכה להיות מרוסנת, יש פרקטיקות מסוימות שראוי שלא יהיו. אבל אני לפחות יכול לומר, בלי שאחשוף מקורות כמובן, שאני הבחנתי בכעס מסוים של אנשים מסוימים על המערכת שאני עובד בה, לא בגלל פרשנות כזאת או אחרת אלא בגלל עובדות מביכות שהבאנו במהלך הסיקור. עכשיו אני מוכן לשמוע, יורוני הלכה עמיתי המשפטנים האם העובדות האלה היו צריכות לבוא לדיון הציבורי תוך כדי המשפט תוך כדי המשפט או לא. אם היתה פרקטיקה בעייתית של הפעלת האזנות סתר בפרשה, האם ראוי או לא להביא את זה לידיעת הציבור עם ציון דעתנו על העניין הזה. אם במהלך החקירה או לקראת החקירה היתה פרקטיקה של המשטרה או של קצינה מסוימת במיוחד כדי לשדל באופן ראוי או לא ראוי - אני לא רוצה לשפוט את זה - את ה' להתלונן, האם זאת אינפורמציה שצריכה לבוא לידיעת הציבור או לא לבוא לידיעת הציבור?

כרמית גיא:



אתה יודע אלו פרקטיקות יש של שכנוע קורבנות של אלימות מינית, תקיפה מינית קשה ששוכבים בגינה בבתי חולים - כמה שכנוע ואלו אמצעים צריך להפעיל כדי להביא אותם להתלונן, במקרים שאתה היית מאוד רוצה שהם יתלוננו? זאת אומרת, הפרקטיקה הזאת כנראה קיימת, רק אתה שומע עליה פעם ראשונה.

### שלום קיטל:

קודם כל, אני חלוק עלייך. אבל גם אם לא הייתי חלוק עלייך וגם אם אני טועה ואת צודקת, עדיין מותר להביא את זה לידיעת הציבור ולקיים דיון ציבורי על זה. עובדה נוספת שאנחנו הבאנו - התמונות של חיים רמון עם ה', כמובן עם טשטוש ודאגה שלא יהיה שום זיהוי של ה'; אני לא מבין איך זה יכול להשפיע על בית המשפט, מכיוון שבית המשפט ראה את התמונות. הבאנו אותן לידיעת הציבור.

### אתי:

תחשוב מי העביר לך את התמונות, אז תבין למה זה לא בסדר.

### שלום קיטל:

מה זה חשוב מי הביא? קודם כל, אגלה לך סוד, בשנים הרבות שאנחנו נמצאים בתקשורת עוד לא נתקלתי במקור שאין לו אינטרס. אני לא מדייק. בשוליים, פה ושם יש מקורות שנותנים מתוך פטפטת יתר ולא מתוך אינטרס. אגב, גם פטפטת יתר היא אינטרס כי רוצים לקנות את לבי בזה שמביאים לי אינפורמציה. לכן מה שחשוב באינפורמציה זה אם היא אינפורמציה אמינה, אם יש בה עניין לציבור, אם היא אמת. למקורות יש אינטרס, אני יודע את זה, אני לא בתול בעניין הזה.

צריך לבקר את התקשורת, אנחנו צריכים לבקר את עצמנו והביקורת היא ראויה. גם אם אני לא מסכים לעניין אחד או שניים מהדברים שאמרה השופטת דורנר בהקשר הספציפי הזה, אני חושב שהדרך הראויה למתוח ביקורת על התקשורת היא הדרך שהשופטת עושה את זה. זאת גם ההזדמנות אפילו להודות לך בעניין אחר - על הדברים שאת אמרת, שמועצת העיתונות אמרה, על ההתנהגות של התקשורת במלחמה. בעניין הזה אני חושב שהיתה התלהמות יתר וניסיון לסתום פיות, כאילו יש מצב של "שקט יורים" אז אי אפשר לדווח ואי אפשר לעשות - אני חושב שפה היתה לך עמדה אמיצה שאני מאוד מכבד אותה, ונוח לי מאוד לנצל את ההזדמנות הזאת להודות לך.

לגופו של עניין, מנצלים את הפרשיות האלה להתלהמות על התקשורת - קצב, המלחמה, רמון, עניינים אחרים. בסופו של דבר, המסקנה מההתלהמות הזאת היא שהתקשורת תסורס, או שתהיה באמת חקיקה מסוכנת לתקשורת. אני מעדיף תקשורת פתוחה שעושה שגיאות - ובפרשת חיים רמון פה ושם נעשו שגיאות - מתקשורת שעושה לעצמה צנזורה עצמית וסותמת את הפה של עצמה.

### דליה דורנר:

על זה אין ויכוח בכלל.

### כרמית גיא:

תודה בשלב זה. אורנה לין, אני רוצה לשאול אותך מצד אחד על הביקורת על התקשורת ומצד שני לחזור דווקא למשפט שאמרת בפתיחה ושאותי מאוד מטריד. האם הביקורת של התקשורת על מה שקורה במערכת המשפט או במערכת אכיפת החוק לא מצטרפת לאיזשהו "עליהום" כללי על המערכת ואווירה כזאת שהמשטרה לא מתפקדת והפרקליטות לא שווה שום דבר וצריך לשרוף אותם ולפזר את האפר בים ולהתחיל מחדש.

### אורנה לין:

אני פחות מתעניינת בזה. יכול להיות שזה חלק מהטרנד, המערכת צריכה להיות חסינה מפני זה, והעיתונות היא שם בשביל לבקר. אפילו אם העיתונות מצטרפת לאיזשהו "עליהום" על בית המשפט,

אז העיתונות מצטרפת על "עליהם" על בתי המשפט. בתי המשפט צריכים לדעת להתמודד עם זה והעיתונים, העיתונאים, צריכים לדעת לעשות את הביקורת במקומות הנכונים.

אני רוצה לפתוח דרך צדדית לכל מה שאמרנו - אפשר לחשוב שפסק הדין של חיים רמון זה משהו חדש שקרה בשמי המשפט לגבי היחס בין בית המשפט לתקשורת. אז אני כבר אומרת שברור שמבחינת האמירה, הדרך שהיא נאמרה, זה היה אולי המרחיק לכת מכולם. אבל באמת שמחתי על ההזדמנות, לפני שבאתי הנה, לעבור על כמה פסקי דין. עברתי על שמונה פסקי דין שניתנו משנת 1962 ועד היום, שחקל מהם כבר לא מוכרים מרוב שהם ישנים - היה פסק דין סיבוני, ופסק הדין דיסנצ'יק, ופסק הדין של אורלי אזולאי, ופסק הדין של יורם שפטל, ואם רוצים להתקרב מאוד למשהו שמזכיר את המטריה אז פלונית נגד ניר גלילי, ופסק הדין של סרן ר' ויש עוד. דבר ראשון, תמיד כאשר יש מלחמה בתקשורת בצד המלחמה בבית המשפט - ולא המציאו את זה היום אלא אולי הקצינו את זה היום - תמיד כשיש שני שדות קרב, יש השפעת גומלין בין השניים. דבר שני, בתי המשפט תמיד מתקוממים באיזשהו אופן כי הם מרגישים במצוקה בעניין הזה. הם מפחדים, הם נרתעים. בית משפט זה מוסד - ואני אומרת את זה דווקא לשבח בהקשר הזה - שבאופן מסורתי משנה את המטרות שלו הכי מעט, אלה מטרות מאוד קבועות. התקשורת השתנתה הרבה יותר מאשר המשפט השתנה בעקבותיה, והוא לא צריך להשתנות בעקבותיה. אז הפער הלך וגדל. בתי המשפט, כאשר הם ערים לסערה, "מסביב יהום הסער", ובאמת הם מושפעים והם ערים לזה, הם חשופים לתקשורת וספק אם הם יכולים לעצום את עיניהם מלראות את התקשורת, אבל הם כן מביעים את המצוקה של "אל תנסו להשפיע עלינו". אילו היה לי זמן, הייתי מראה לכם - אולי בדרך של מנחם פרי, או סתם בדרך שלי - את הטקסטים היפים מאוד שכתבו שופטים מהפחות ססגוניים, כמו השופט בכור והשופט אשר והשופט ויתקון, שופטים שאין להם סגנון במיוחד צבעוני, איך הם מתבטאים לגבי המלחמה שנעשית בתקשורת על תיק שהם יושבים בו באולם. אז הייתם רואים שפסק הדין של רמון זה בסך-הכל דבר שאפשר היה לנבא אותו, אפשר היה לצפות אותו, והוא הולך טיפה קדימה בגלל שכל התקשורת הלכה גם טיפה קדימה, כי כמו שאמרנו - פוליגרף במשך הליך משפטי עוד לא היה.

המשפט בתקשורת - כפי שכולנו אומרים, הוא כבר שם והוא תמיד יעשה. ככל שהפרופיל של התיק הוא יותר מסעיר, יהיה משפט בתקשורת. זה משפט יותר בעייתי כי אין עליו ערעור לפי מיטב הבנתי והדברים נעשים באופן טבעי לא בכלים המשפטיים. הרי זה מה שבית המשפט אומר: מסיגים את גבולי, מכיוון שבבית המשפט בתוך האולם יש כלים מדוקדקים באיזמל, לא שלא חותכים לפעמים יותר מדי ולא שלא מפקששים יותר מדי, אבל הכלים הם אחרים. בית המשפט בנוי כדי לעשות משפט. התקשורת בנויה כדי לעשות משהו אחר, יותר צבעוני, יותר ססגוני, שוק רעיונות חופשי וכן הלאה. אז זה לא פלא שיש קונפליקט מובנה בין ההתרחשויות בתוך התקשורת לבין ההתרחשויות בתוך בית המשפט. זה לא מקרה שבית המשפט מרגיש שהוא צריך לחסום את עצמו ולאטום את עצמו, או שהוא עושה מה שכנראה נעשה בפסק הדין של רמון - כלים, backward. זה ציטוט מאחד מפסקי הדין, שכאשר התקשורת משפיעה מאוד על בית המשפט, יש תיקון וכל איש ציבור צריך לקחת את זה בחשבון, שבית המשפט מראש רוצה לא להיות מושפע אז הוא יעשה משהו הפוך ממה שאולי מצופה על-ידי מי שמנסה להשפיע עליו.

למה זה מביא אותנו? כללי האתיקה של מועצת העיתונות הם טובים מאוד בתיקונם, לאחר תיקון חוק סובידיציה, וצריך להישאר בתוך מסגרת האתיקה. מכיוון שאם נשארים בתוך מסגרת האתיקה, נשמרים. העיתונות תישמר מפני שאיפות להגביל אותה, העיתונות תישמר גם מפני טעויות שהיא לא רוצה לעשות אותן מכיוון שאני מניחה שהיא לא רוצה להיות אחראית לדברים מאוד דרמטיים שיכולים לקרות בעקבות טעויות שיכולות לקרות בעיתונות, כמו שיכולות לקרות בכל מקום אחר. מי שנשאר בתוך כללי האתיקה לא מוגבל בכלל, כללי האתיקה הם לא צנזורה עצמית. כללי האתיקה מאפשרים לעיתונים ולעיתונאים לעשות בדיוק את תפקידם ולא לחרוג ממנו באופן שעשוי לסכן את חופש העיתונות בכלל ואותם באופן אישי וגם את נשוא כתבותיהם לכאן או לכאן - פעם זה להגן על הנאשם, פעם להגן על המתלוננת וכל דבר אחר.

הניתוח של הפסיקה מאוד מעניין מכיוון שברוב המקרים העיתונות היא נגד הנאשם, במרכאות, אבל יש גם מקרים שהעיתונות יוצרת דבר לטובת הנאשם. זאת אומרת, זה לא שבתי המשפט הם בכיוון אחד, זה לא שהעיתונות היא בכיוון אחד, כל מקרה הוא שונה מרעהו. בפסק הדין של ניר גלילי בית המשפט התקומם בצורה קשה נגד ניסיונות להשפיע על-ידי ארגוני נשים ועל-ידי אנשי יחסי ציבור דווקא של המתלוננת. כלומר, אין אמת מידה אחידה. אבל צריך להבין, בית המשפט חייב לעשות את

התפקיד שלו, הוא מוכשר לעשות רק אותו, והתקשורת תעשה את התפקיד שלה. אלא שאם היא תעשה את זה במסגרת כללי אתיקה, טוב לה יותר לעשות את זה.

לגבי מה שמוטה אמר, התיק הוא באמצע, הוא לא נגמר, אז אני עוד לא יכולה להביע את דעתי על מה שמוטה אמר. אני באופן אישי אולי הייתי מאוד שמחה אם היו מצמידים לכל איש ציבור שִמְרֵטְפֵת שהיתה אומרת לו מתי הוא צריך להתנצל, והשמרטפת הזאת היתה ודאי יכולה להגיד לו מראש מה לא לעשות שאחר כך הוא יצטרך להתנצל עליו במידה שהוא עשה אותו אי פעם. אבל זאת לא המציאות. אני לא חושבת, מוטה, שהיה צריך לחפש מישהו שהיה צריך להגיד לחיים רמון "תתנצל". אני לא חושבת שהיועץ המשפטי לממשלה הוא השִמְרֵטְפֵת הזאת. מה שקשה בעיתונות הוא שהיא כל כך מדביקה וכל כך משפיעה, שהיא גורמת לכולם לעשות דברים שהם לא צריכים לעשות אותם.

#### כרמית גיא:

אמרת שבית המשפט עושה את שלו. איפה אנחנו, הצרכנים, נשארים בתוך הדבר הזה. אנחנו, הצרכנים של התקשורת, לא יודעים לעשות את ההבחנה בין השפה הזאת לבין הזאת, לא תמיד יש לנו הזדמנות לנתח ניתוח כזה. אנחנו הצרכנים של האינפורמציה השוטפת ביום-יום, אין לנו אפילו זמן לחשוב כל כך.

#### אורנה לין:

נכון, כתב את זה בניזימן ב"עין השביעית" על העיתונות במאה ה-21. כולנו צריכים לעבור כאן איזושהי התבגרות. השופטים צריכים להבין שהם לא יושבים יותר בבועה, הם יושבים להם באולם וכותבים עליהם, וכותבים עליהם כפי שפעם לא כתבו עליהם. העיתונאים צריכים להבין שהכוח שאצלם ביד הוא לא אבסולוטי במובן הזה שפשוט יסתכלו על כללי האתיקה. זאת אומרת, טוב להם לא להרגיש אלא להפנים את כללי האתיקה, ואני חושבת שהם לא כל כך מפנימים אותם. כשישבנו בישיבת הנשיאות שהשופט דורנר כינסה באופן בהול, העיתונאים אמרו "הרגשנו שניסו להשפיע עלינו, הרגשנו במצוקה, הרגשנו שמשפיעים עלינו ומנצלים אותנו ולא הקפדנו, כי נורא נוח כשיש לך מקור שמזין אותך, לא הקפדנו לבדוק אותו", הם היכו על חטא בעניין הזה.

#### אריק כרמון:

מה את עושה עם המו"לים שרוצים למכור?

#### דליה דורנר:

המו"לים גם הצביעו בעד ההחלטה. אפשר לכתוב הכל, זה מאוד רחב, האתיקה הזאת מסודרת לטובת העיתונאים, יש בה המון אוויר, אבל פה זה היה מובהק. אפשר להיות בסדר גמור, להביא עובדות, אבל אל תכתוב "תעשה לו פוליגרף".

#### אריק כרמון:

אני מציע לעשות הבחנה בין העיתונאים לבין המו"לים. הם לא באותה קטגוריה.

#### אורנה לין:

במהלך ההתבגרות הזאת, גם המו"לים צריכים להתבגר. הם רוצים למכור עיתונים והשאלה באיזו צורה הם רוצים למכור עיתונים. הרי בסופו של דבר הציבור הוא לא אידיוט. אולי הוא לא יכול להיכנס לכל המבוכים האלה, אבל כשמוכרים לו - -

#### שלום קיטל:

בהערת אגב אגיד לך מה מוכר - סיפור חזק.

#### אורנה לין:

סיפור חזק, כן. לא סיפור טוב. כשמוכרים לציבור עיתונות צהובה, הוא קורא עיתונות צהובה והוא יודע שהוא קורא עיתונות צהובה. ההתבגרות צריכה להיות של כולם - של השופטים, של העיתונאים, של המו"לים. אנחנו באמת במאה ה-21, לא יעזור לכולם כל הזמן להסיג את גבולו של כל אחד אחר וליצור אנרכיה, למרות שאני בעצמי דווקא בעד אנרכיה.

### כרמית גיא:

ברוך קרא, חדשות 10, אתה עסקת בפרשה הזאת מבוקר עד ערב. מה התובנות שלך מהסיפור?

### ברוך קרא:

קודם כל, אוציא מהכלל את פרשת הפוליגרף כי זה מעשה עיתונאי מאוד-מאוד חריג, הוא גם לא מעשה עיתונאי במהותו. בדרך כלל הולכים לבדיקות פוליגרף עם אנשים שמביאים סיפור כדי לבדוק אם הסיפור הוא נכון. פה העיתונאי הלך לפוליגרף כדי לבדוק את העדות, את בית המשפט, וזה בהחלט מעשה חריג. דווקא מתוך הדיכטומיה הגדולה שהיתה פה באופן הסיקור שלנו ושל עמיתינו, אני חושב שאף אחד לא עבר את כללי האתיקה, ופה אני הולך לנקודה העיקרית. אני חושב שתפקידו של עיתונאי, מה שלמדתי מן העיתונאים שעליהם התחנכתי - תפקידו של עיתונאי זה לא להגיע לגרסאות, תפקידו של עיתונאי הוא להגיע לעובדות. אם לא נצליח להגיע לעובדות, הקו האחורי הוא להביא את הגרסאות, בוודאי בפרשה שיש בה כל כך הרבה קונפליקטים, שהיא כל כך רגישה כמו הפרשה הזאת ופרשיות דומות שאנחנו מסקרים.

כשאתה מסכם סיפור שהוא גם מאוד בהיר בהתפתחות שלו - כלומר, יש הסיפור, יש חקירת משטרה, יש השלב שזה נמצא אצל היועץ המשפטי לממשלה והוא צריך לקבל החלטה, ויש המשפט, ובמקרה הזה זה נעשה מאוד מהר, לא תמיד זה קורה כל כך מהר. מה אתה עושה במקביל כעיתונאי? מה אני עשיתי, מה ארז רותם עשה במקביל? אתה בעצם עושה את העבודה, אתה מתיימר לפחות לעשות את העבודה בעיתון או באמצעי השידור שלך, אתה מנסה להגיע אל העובדות האמיתיות דרך מקורותיה. אתה מנסה לספר לצופים את הסיפור האמיתי. נכון שבמקרה הזה - אני בכוונה מדבר על ארז רותם, כי עברנו ראש מול ראש בפרשה הזאת - שנינו עשינו ושנינו הגענו למסקנות שונות לגבי חלק גדול מהפרשה הזאת. אני מאמין שזה נעשה בתום לב. כל אחד הביא ממקורותיו, אני מניח שהשתדל להביא את מירב המקורות הרלוונטיים לסיפור הזה. זה קורה במהלך משפט - סוביודיצה, לא סוביודיצה, לא יודע; אני יודע שהתפקיד שלי הוא להביא לצופים, לצורך העניין זו שליחות - שליחה על המילה הבומבסטית - השליחות שלי כעיתונאי היא להביא לצופים עובדות. במקרה שלי, המידע שאני הבאתי בפני הציבור הוא לא בגלל שאנשיו של רמון אהבו אותו. אני חושב שזאת הנחת העבודה. היה ברור שמדברים על עמדה, על קו. בסיפור שלי אני גם לא מאשים את ערוץ 10, הרבה פעמים שאלו אותי "האם אתה בטוח בכיוון שאתה הולך עליו?", זה היה יחסית חריג בנוף התקשורת במהלך הפרשה הזאת, אני אמרתי שאני בטוח בדרך שבה אני הולך ואני חושב שכל מה שעניין אותנו במהלך כל הפרשה הזאת זה להביא מקסימום עובדות.

במהלך סיפור כזה, כמו שציין מוטה מאוד במדויק, יש מרכזי כובד שמשתנים בהתפתחות. באופן טבעי, ברגע שאנחנו סומנו אויביו של רמון בסיפור הזה, מרגע שכתב האישום הוגש, זכיתי לשינוף פעולה מינימלי מהצד של רמון, גם הבנתי את זה. אבל במצב הזה באמת יש מרכז כובד, מכיוון שההגנה מקבלת את חומר החקירה. כפי שאתם יודעים, לאחר כתב האישום ההגנה מקבלת את חומר החקירה ואז היא כמובן יכולה לנתב את האינופורמציה העובדתית שלה. זה כלי שאני כעיתונאי תומך בו ומחזק אותו, אין לי שום בעיה עם זה וזה בסדר גמור, אלה הכלים. אני רק אומר את זה כדי שתבינו על מה מדובר פה. כך מתנהל משפט, כך מתנהל כל הסיקור המשפטי. יש השלב שבו מוגש כתב אישום ואז כללי המשחק משתנים - להגנה יש כוח, היא משתמשת באופן סלקטיבי במידע שיש לה כדי להעביר לעיתונאים את המידע, כדי להטות את דעת הקהל לכיוון שלה. אז השאלה היא באמת איזה שימוש העיתונאי עושה בזה ואיך הוא מאזן בין המידע הזה למידע הנוסף שהוא מקבל ממקורות אחרים. אני חושב שבזה בא לידי ביטוי השינוי בסיקור של כל אחד, כלומר כל אחד בחר את הדברים כמיטב הבנתו והגיע למסקנות שהוא הגיע דרך הראיות ודרך המקורות שעבדו איתו.

עכשיו אני רוצה לומר משהו שאפיין את הפרשה הזאת באופן שאני לא יכול לקבל אותו. יצא לי לסכם לא מעט פרשות רגישות, פרשות שיש בהן לחצים. פחות או יותר בזה אני מתעסק, אני מסקר את משרד המשפטים, אני מסקר את היחידות הארציות. צמד המילים המאפיין את פרשת רמון זה "כֹּזֵלָה נשיקה". אני לא זוכר קמפיין, מסע לחצים, כל כך אינטנסיבי, כל כך אגרסיבי, שאני חוויתי באופן אישי

כמו בפרשת "כולה נשיקה", פרשת רמון, כולל פנייה של אנשי רמון לכתבים - זה לגיטימי; לעורכים - זה לגיטימי; לבעלי מניות, דרישה לפיטורים, דברים שפשוט לא ייאמנו. זה כמובן באווירה שבסך-הכל העיתונות ככלל כן הולכת עם הנתב של רמון - תקראו לזה על בסיס יחסים אישיים, תקראו לזה חביב התקשורת, תקראו לזה קשרים כאלה ואחרים בין מו"לים ללא יודע.

אתן לכם דוגמא קטנה, דבר שקרה בשלב שחומר הראיות במשפט התחיל להגיע. ואני מסכים עם כל מילה שאמר שלום קיטל, זה ללא ספק ידיעה עיתונאית ראויה, ראוי לדיון ציבורי, אין בכלל שאלה בדבר הזה. ובכן, יום אחד עיתונאי בכיר שפונה למנכ"ל שלנו מקבל טלפון מאדם המקורב מאוד לרמון ואומר לו: "אנחנו יכולים לתת לכם את התמלילים המדהימים באופן בלעדי, בתנאי שברוך קרא לא ישב באולפן בזמן השידור". המנכ"ל כמובן דחה את הבקשה הזאת מכל וכל.

אתם דיברתם על המתלוננות. הדבר הזה אופייני גם לפרשת קצב וגם לפרשת רמון, רק ההבדל הוא שבפרשת רמון לרוב התקשורת גוננה על הצד של רמון. הכלי של הכפשת מתלוננות - זאת עובדה, אני לא אומר את זה בביקורת, אני בטוח שזה לא היה שונה גם אם הסיקור היה רק מטעמים מקצועיים - העניין של הכפשת המתלוננות הוא קשה לי. ראיתי את הדברים האלה מול עיניי, אני חושב שיש כלים לגיטימיים. אני חושב שברגע שעיתונאי מקבל מידע מאנשים מקצועיים שיודעים, העניינים האלה לא מסובכים ומורכבים כמו בפרשת קצב. פה לפחות דבר אחד ברור: מדובר בחיילת, קצינה בת 21, שלא היתה לה מערכת יחסים, שהיא לא קשורה לשום מאבקי כוחות. אני זוכר שבאחת מתוכניות האקטואליה שלנו אמרתי שלא מדובר במישהי שמשפתת פעולה עם קונספירציה עם דורית בייניש שרוצה להעיף את שר המשפטים, אנחנו קיבלנו על כך תגובה: מאיפה הוא יודע את זה? זאת דוגמא לדבר שאני מוכן לקחת עליו אחריות ולומר שהחיילת ה' לא קשורה לבייניש בשום צורה ולא משתפת איתה פעולה ואין פה שום קונספירציה. זה דבר שאני מוכן לעמוד מאחוריו ולא לייחס את זה לאיזושהי גירסה.

עכשיו אני רוצה לתאר את התהליך של ההורדה מהתקשורת מבחינת אנשי רמון. באותו יום שהושג צו איסור הפרסום וקיבלנו את הצו בפיבר, אנחנו התחלנו לבדוק את העניין הזה. בשלב ראשון הבנו שמדובר בקשקוש מוחלט. אחד העיתונאים אצלנו במערכת התקשר לאחד המקורבים מאוד-מאוד-מאוד לחיים רמון, לא אומר עם מי הוא דיבר, והוא אמר: כל הסיפור זה קשקוש. יש השלב שבו הוסר צו איסור הפרסום, ואז אני מניח שגם רמון בעצמו לא ידע בהתחלה עד כמה הסיפור הוא רציני מבחינת ההתפתחות החיטוטית שלו. הוא גם תיאר את זה בעצמו בבית המשפט. ואז כתב שלנו מתקשר לאותו מקורב מאוד ואומר לו: "תשמע, בכלל לא היה דבר כזה, הם בחיים לא היו בחדר בארבע עיניים". אחרי זה אני מתקשר לאותו מקורב מאוד ואנחנו מנהלים שיחה, ואז הוא אומר לי: "היא נישקה אותו". כלומר, היתה סיטואציה שפתאום out of nowhere היא באה אליו ונישקה אותו. בשלב יותר מאוחר כבר מתחילה להשתנות הגרסה, וזה באותו יום שאנחנו צריכים להיות בשידור. אני עושה כל מאמץ, באותו יום, על אף שכולם אומרים שזה קשקוש, לעשות דבר נורא פשוט - להגיע למשפחת המתלוננת, כי הבנתי שהיא כבר במרכז אמריקה. רציתי להגיע למשפחת המתלוננת כדי לשמוע מהם, כי הטענה היתה שבכלל לא היא התלוננה אלא המפקדת שלה בלשכתו של גדי שמני. קיוויתי שהם יגידו לי שזה קשקוש כדי שנוכל לרדת מהסיפור, שנוכל להכניס את הסיפור הזה לפרופורציות, אין לנו פה עניין בעוד סיפורים. אחרי חצי שעה-שעה שאני מנסה להוציא מהם משהו, הם אומרים לי: "זה לא קשקוש, היא לקחה את זה מאוד קשה, היא מאוד נפגעה מהסיפור הזה". מאותו רגע כללי המשחק השתנו מבחינתי. אחרי כן היתה תיאוריית הקונספירציה, אחרי כן הכפשת המתלוננת; אחרי שלא הלך העניין של הכפשת המתלוננת הלכו לכיוון של פורטיטניות, היתה עדות של גדי שמני, אמרו: "איזו מין שמרנות זאת לדבר על עניין של נשיקה". אחרי כן סוגיית האזנות הסתר, שזה סופר-מוצדק להעלות אותה לתקשורת. העניין הוא שחלק מהאנשים, ב-follow up של הסיפור הזה קצת איבדו את הפרופורציות בין הסיפור עצמו לבין פרשת האזנות הסתר שהיא חמורה בפני עצמה. היה פה תהליך מאוד-מאוד מתוזמן ומאוד-מאוד מתוכנן.

### כרמית גיא:

תודה. בהירה ברדוגו, את ידידה קרובה של רמון. תיתני לי את ההגדרה, מה היה התפקיד שלך בסיפור הזה?

### בהירה ברדוגו:

קודם כל, לא היה לי תפקיד. אגיד כמה דברים אישיים, ברשותכם. אני עבדתי עם רמון, עבדתי איתו כשר הבריאות, עבדתי איתו כשר הפנים. נשארתי קרובה אליו מבחינה פוליטית, מה שנקרא בעגה הפוליטית "המחנה הפוליטי" שלו, הייתי הדוברת שלו בעבר, הייתי יועצת תקשורת שלו ומתוקף זה נשארתי איתו בקירבה פוליטית - היום צריך להיזהר בביטויים ובמונחים. במונח הזה אני רואה את הדברים מהפריזמה שלו, הצורה שהוא רואה את הדברים. אני גם לא חולקת עליו בשום דבר, אז קל לי, חוץ מאולי פה ושם כמה טעויות. מאוד קשה לי הדיון פה כי הדברים עדיין מאוד כואבים לי גם ברמה האישית, כי מאוד-מאוד אכפת לי מחיים רמון האיש והפוליטיקאי. אני גם מאוד-מאוד כועסת, זה לא חלילה כנגד מישהו פה. הדיון היום הוא על התקשורת של רמון, אני חושבת שאולי כדאי לעשות [קצת הסבה לבית המשפט של רמון, לא רק התקשורת של רמון. אני חושבת שהמשפט של רמון הביא לנקודה מאוד מזוככת - למה האמון בבית המשפט הופר, כי העניין הוא לא "כולה נשיקה", העניין הוא כל הקונסטלציה. לקחת מספריים ולגזור את הדברים בצורה כל כך חדה, שפה הכל שחור ופה הכל לבן, זה לא עולה על דעתו של אף בן-אדם מן היישוב. אף אחד לא יכול להבין את התמונה שנגזרת לשניים בצורה שאין עמה שום ספק, שום מילה.

כשהייתי במשפט והשופט הקריאה את הכרעת הדין, אמרתי: אפילו מילה אחת היא לא מצאה לנכון להגיד לטובתו, למשל שהוא היה שר משפטים והוא לא נאחז בזכות השימוע, הוא התפטר מתפקידו, הלך למשפט. אין מילה אחת שאפשר להגיד להגנתו של רמון? שהוא לא היה פושע בעבר, שהוא לא פשע בעבר, שאין נשים אחרות שהתלוננו עליו, שהוא לא סדרתי. שום דבר אי אפשר להגיד לטובתו? הבחורה הזאת היא חיינדלך, חמודה, נחמדה, מלח הארץ כמו שאמרה מירי גולן, והוא זבל? מה הדבר הזה? זה כל כך מקומם וכל כך מרגיז. לצערי התקשורת לא משפיעה על המערכת הפוליטית, אני אומרת את זה במשך הרבה שנים. התקשורת לא השפיעה ב-1977 כשהיא ניהלה מלחמה למען מפלגת העבודה, היא לא השפיעה ב-1981. אני מדברת על המערכת הפוליטית כי אני מצויה בה ויש לי פרספקטיבה לגביה, אני יכולה לדבר רק על דברים שאני מבינה בהם. ב-1981 כל התקשורת התגייסה להגן על המפלגת העבודה כדי שתזכה בבחירות, מ-1977 התקשורת בגדול עובדת למען מפלגת העבודה ו"אופּוּלְוּס" הליכוד חוזר כל הזמן לשלטון. אז התקשורת לא משפיעה, כנ"ל במשפט רמון. על מה משפיעה התקשורת?

קריאה:

על ניהול מלחמה, אם צריך להכניס אוגדות.

בהירה ברדוגו:

אולי, בזה אני לא מבינה. אני מדברת רק על מה שאני מבינה.

קריאה:

אמרו לי עיתונאים: הם קראו, הם ראו, הם נבהלו מעצמם, הם אמרו: אנחנו לא גנרלים.

בהירה ברדוגו:

אז בואו נשים את הדברים בקונטקסט, בואו נוריד קצת את הטונים. התקשורת לא משפיעה. אבל מה שהכי מרגיז אותי בסיפור שהתקשורת לא משפיעה, שיש אנשים שאומרים - וגם אצלכם ב"עין השביעית", אריק - שהתקשורת השפיעה לרעה על השופטים וזה אולי לרעתו. זאת אומרת, השופטים לא חשבו שרמון היה אשם או לא אשם, אלא בגלל התקשורת הם החליטו להרשיע אותו. זה פשוט לא יעלה על הדעת. או שאומרים - סליחה, מוטה - הוא לא התנצל. לא הציעו לו להתנצל, זה פשוט הבלים. אם הוא היה מתנצל, הוא לא אשם? או שהוא אשם או שהוא לא אשם.

מרדכי קרמניצר:

הוא כנראה לא היה עומד לדין, מה לעשות?

בהירה ברדוגו:

לכן אני אומרת קודם כל כעובדה - התקשורת לא השפיעה. היא לא משפיעה, היא לא משפיעה בדברים שצריך בסוף להחליט בהם. מה שאני שמחה להגיד על התקשורת במקרה של חיים רמון, שלפחות הוא הצליח שהוא זכאי בעיני הציבור. מה זה כל ההתחסדות וההיתממות הזאת, שבית המשפט לא צריך להיות מושפע או כן מושפע מעיתונים? בעת העתיקה ביוון וברומי עשו את המשפט בכיכר העיר.

#### כרמית גיא:

אז זה יחזור לכיכר העיר. בהירה, את ממש לא רוצה לחזור לשם.

#### בהירה ברדוגו:

אני רוצה להגיד שהמשפט, חוץ מהבדיקה הראייתית, יש דברים שהם ה-common sense של החיים. אני לא רוצה להתנסח משפטית כי אני לא משפטנית ואני לא מתכוונת ליפול לבור הזה, אבל מה שאני כן רוצה לומר, שבכל ההליך נגד חיים רמון שר המשפטים - תאהבו את זה או לא לאהבו את זה - היתה קונספירציה. אומר לי חבר הכנסת חיים אורון, ג'ומס: איך אתם מעזים לומר דבר כזה? אמרתי לו: קונספירציה ומאפיה בשיקגו היו צריכים להיכנס בשולחן עגול סמוי, לשבת עם סיגרים וויסקי ולהחליט את מי לחסל ואת מי לא. בעידן המודרני הקונספירציה היא מעל גלי האתר, היא פתוחה. כאשר פעמיים היועץ המשפטי לממשלה מתראיין בצורה כל כך בוטה, כל כך ישירה, מה הוא בעצם אמר לבית המשפט? כאשר הגברת דורית בייניש, נשיאת בית המשפט העליון, מעלה את הרף בנושא הטרדה מינית, למי היא מדברת? לאמא שלי בת ה-88 או שהיא מדברת לבית המשפט? מה כל ההיתממות הזאת, כאשר המשטרה יוצאת מכליה לרדוף שר, כאשר עוד לפני שהוא נכנס לחקירה הודיעו שהוא אשם.

#### ברוך קרא:

ממש לא נכון. עובדתית זה ממש לא נכון.

#### בהירה ברדוגו:

אתה יודע, בסדר, אני לא רוצה להתווכח. אבל אני רק אנסה לרענן את זכרוכם באמירה: אביה של המתלוננת, בשבועיים הראשונים אמר שהוא קפץ עליה מאחורי הארון. בכלל, בוורסיה הראשונה היתה - גם של המתלוננת שסיפרה לחברים שלה - היתה מין תחושה שהוא ארב לה, שהוא קפץ עליה, פשוט אנס מן הרחוב התנפל עליה.

#### ברוך קרא:

אני קיבלתי גירסה שהיא קפצה עליו. הכל עניין של מילים.

#### בהירה ברדוגו:

אבא שלה אמר את זה מאוד ברור, לא אני אמרתי את זה.

#### קריאה:

יוחנן דנינו הביא את הגרסה שהוא קפץ עליה מאחורי הארון.

#### בהירה ברדוגו:

כל הוורסיה הראשונה של הסיפור היתה שזה בכלל שר אנונימי שבמקרה נכנס ללשכת ראש הממשלה והתנפל מאחורי הארון על בחורה ונישק אותה בכוח. היועץ המשפטי אמר שאפילו לא ידע בהתחלה באיזה שר מדובר. אחר כך זה הגיע לפרשת האזנות הסתר מבלי שדיווחו לו. הוא כתב ארבעה מכתבים לפרקליטות, בארבעה מכתבים רשמיים מכחישים את העובדה הזאת? אחר כך כשמבינים שאי אפשר יותר להתכחש לזה, אז פרקליטת מחוז תל-אביב מזמנת את העיתונאים

ועושה סמי מסיבת עיתונאים, ואחר כך היועץ המשפטי אומר: אולי היו האזנות בסתר אבל הם היו בתום לב.

כרמית גיא:

אבל על זה מתקיים ויכוח.

בהירה ברדוגו:

על זה יש הסכמה. במדינות מתוקנות היו פוסלים את המשפט הזה רק בגלל הדיבה הזאת. דבר נוסף, קבע היועץ המשפטי לממשלה שנעשה בתום לב. הוא הרי אחראי עליהם, אז למה הוא קובע שזה בתום לב, אולי אני חושבת שזה לא בתום לב? למה הוא נותן להם את ה"קרט בלנש" הזה? אולי זה לא היה בתום לב?

כרמית גיא:

בהירה, בכל זאת תחזרי לעניין התקשורת כי אין לנו שום כלים להתמודד עם מה שאת אומרת.

בהירה ברדוגו:

במשפט של רמון - חוץ מעניין הפוליגרף שזה דבר מגוחך וגם מטומטם- הסיפור בעיניי הוא בכלל לא התקשורת. הסיפור בעיניי הוא שגם התקשורת וגם הציבור הבינו שיש פה משהו לא בסדר. לשלוח שני שוטרים לקוסטה ריקה לראיין את המתלוננת.

כרמית גיא:

אבל זה באמת לא הדיון שלנו. אין לנו שום כלים לבדוק את מה שאת אומרת.

דליה דורנר:

אפשר לתת לבהירה לדבר תחת הכותרת "אין אדם נתפס בצערו"...

בהירה ברדוגו:

הגברת דורנר, כדי שאולי לא נתפוס אותה בשעת צערה, אני אגיד משהו אחר. זה מאוד נורא מרגיז אותי למרות שהחלטתי לא להתרגז אבל אני מתרגזת - בסופו של דבר אמר השופט חשין מה שהרבה מאיתנו אמרנו בשקט וברעש ובקול גדול: "זה הבית שלי, אבא שלי היה פה המשנה, ומי שירים יד על הבית שלי אני אגדע את ידו". השופט חשין אמר את זה על השופט פרידמן שמונה במקום חיים רמון. השופט חשין, בהבל פיו הוא הוציא לאור את מה שרבים-רבים במערכת, שלא בדיוק חושבים כמו האליטה המשפטית, חשבו הרבה שנים. הוא אמר את זה פשוט הכי יפה שאפשר.

כרמית גיא:

תודה, בהירה. תיקף אחזור אל אתי ויעל. אני רוצה לדלג להגיע לארז רותם. אני יודעת שיש לך הרבה מאוד מה לומר על כל מה שנאמר פה. כדי שזה לא יהיה רק רמון נגד התקשורת והתקשורת נגד רמון, חיים רמון הוא רק מקרה אחד - אזכיר את פרשת הרצח בקצרין. מה שמתנהל שם, אני לא מבינה איך יהיה לאיש הזה משפט אחרי מה שאנחנו חשופים לו ומה שגם השופטים חשופים לו כבר חודשים, מרגע שהיתה מסיבת העיתונאים שבה הודיעו שיש אדם שהודה ושיחזר. אחר כך הגיע אליו עורך-דין והאיש חזר בו מהודאתו. מאז האדון בוטלה ההודאה ובוטל השחזור. מאז האדון שפיגל מופיע בוקר, צהריים וערב בתקשורת ומספר לנו שלא היה ולא נברא ובושה וחרפה וכו' וכו'. אחרי כן עלתה עוד קבוצה של עוד משפחה של עורכי-דין שגויסה לעניין כדי לשכנע אותנו עוד יותר שלא היה ולא נברא ויש חורים ולא בא בחשבון בכלל. עכשיו מסתבר שמשפחת עורכי-הדין נעלמה, אתמול ראיתי את הגב' אילנה ראדה, האמא של הנרצחת, אומרת בתקשורת: "הם עזבו אותי כולם. עכשיו אני מבינה שכל העורכי-דין שכאלו באו לעזור לי הם בעצם באו רק להתפרסם". כל מה שאנחנו יודעים כבר חודשים, זה שהמשטרה מפשלת, הפרקליטות אומרת "לא בא בחשבון" והכל בושה



וחרפה וחנו-חנו-חנו אתם עוד תראו מה יצא כשכל החומרים יגיעו, כשהסתבר שרק אתמול העורך-דין הולך לקבל את כל החומרים. העורך-דין, תפקידו בחיים זה לעזור ללקוח שלו, הוא לא עובד בשבילנו. מה יש לו לדבר על זה? אני חשופה רק לצד אחד של התמונה. יש לי תחושה שזה שידור חוזר בווריאציה אחרת של אותו מצב שאני חשופה לצד אחד, אין פה אחד שחושב שזדורוב רצח, אם הוא יורשע במקרה בבית המשפט, זה כבר יהיה בושה וחרפה למערכת המשפט הזאת. אני מרגישה פה רע מאוד ביחס למערכת אכיפת החוק.

ארז רותם:

את הטלת עלי משימה שהיא קשה, כמעט בלתי אפשרית, לחבר בין שני דברים. מאז פרשת רמון כל כך הרבה פנו לראיין, לדבר על הנושא הזה. אני הקפדתי עד עכשיו לא ללכת להתפלסף, לפחות לא עד שבית המשפט יאמר את דברו מעבר למה שאני עושה מקצועית לטעמי. אני רואה במקום הזה דווקא כן אפשרות קצת לפתח את הנושא, כי אני חושב שהוא בהחלט נושא בעייתי, אם כי אני בא מזווית קצת שונה. אני כעיתונאי רואה את התפקיד המרכזי שלי, עם כל הצניעות וכל הכבוד, לבקר את המערכות האלה. לא למחוא להם כפיים, לא להריע להם, לא לעודד אותם, אלא פשוט לבקר אותם - זה התפקיד שלי - גם את בתי המשפט וגם, בכל הצניעות והכבוד, שופטים.

כרמית גיא:

אני חשבת שהתפקיד שלך זה להביא את העובדות ולא להחליט שאתה מבקר.

ארז רותם:

סליחה, יש גם להביא עובדות ולהביא סיפור חיובי על הרכב שלושת השופטים במשפט רמון.

כרמית גיא:

אני לא מדברת על כתבות כאלה, אני מדברת על ההגדרה שלך - תפקידי לבקר - היא הגדרה בעייתית, כי תפקידך הוא לספר.

ארז רותם:

ממש לא.

כרמית גיא:

כשיש מקום לביקורת, יש מקום לביקורת. כשאין מקום לביקורת, אז לא.

דליה דורנר:

הוא אמר משהו קצת אחר. הוא אמר גם: תפקידי למצוא את העובדות. אני גם חושבת שתפקידו לבקר.

ארז רותם:

לעתים העובדות מעלות ביקורת מאוד-מאוד קשה. כשאני מסתכל בעיניים הביקורתיות, וזאת הזווית שאני בדרך כלל מסתכל בה - יש אולי דרכים של כתבים שונים, זאת הדרך שלי - אני רואה מערכת במשבר קשה גם בפרשת רמון וגם בפרשת ראדה. לא סתם התקשורת נכנסה פה לאיזשהו מומנטום להכריז על אותו יוצא רוסיה מרמת הגולן כחף מפשע. היתה פה התנהלות מאוד בעייתית, הן של המשטרה, הן של הפרקליטות, הן בצורת החקירה, הן בצורת הבאת העובדות לציבור באותה מסיבת עיתונאים הזויה שהחלה את אותו גל שמועות על כן DNA, לא DNA וכל הדברים האלה, ואנחנו נתקשורת לא חיים בוואקום.

אני אחזור עכשיו לכור מחצבתי בעניין הזה, כי אני חושב שכן ראוי פה להתייחס לכמה דברים. קודם כל אני רוצה לומר שבתיק רמון היו הדלפות מכל הכיוונים. 12 שנים אני מסקר בתי משפט ואת

המערכת הפלילית, אני לא זוכר - ברוך דיבר על קמפיין - שמערכות ציבוריות ניסו להלך אימים על עיתונאים, כולל אני, כדי לנסות למנוע מאיתנו לסקר את משפט רמון בדרך שאני האמנתי בה. אני לא חייב לרמון שום דבר. אתם יכולים לבדוק, אני מכיר אותו לפני כן, לא שמעתי עליו לפני כן, אין לי שום דבר שאני חייב לו, אני אולי מהעיתונאים שיותר תוקפים ומבקרים אישי ציבור. אני רוצה להזכיר לכם שבשנה האחרונה היו מספר תיקים מרכזיים מאוד של אישי ציבור בבית המשפט שאני מסקר - תיק שרון, תיק בלומנטל - ואז לא דיברו על כל מיני דברים כאלה, וגם להם יש חברים בתקשורת. אני מצטרף למה שאמר ברוך ולמה שאמר קודם רבי ומורי בעניין הפוליגרף - אני שם את זה בצד, זה בהחלט משהו שצריך לחשוב עליו ולדבר עליו בנסיבות שונות אולי, אבל אני כן חושב שהתקשורת לקחה פה תפוח אדמה לוחט וטיפלה בו כי צריך היה לטפל בו. משפט רמון הוא משפט חריג, הוא משפט שמעורר ויכוח ציבורי נוקב, וזה עולה גם בסקרי דעת הקהל אחרי הכרעת בית המשפט ולא בגלל התקשורת. יש ויכוח שיכול להיות לגיטימי - האם היה מקום להגיש פה כתב אישום - בלי שיקפצו עלינו ויגידו שאנחנו ממוטטים את בית המשפט ותוקעים סכינים בגב המערכת. מותר להעלות דברים כאלה בלי שיעקו ישר חמס. אני חושב שמערכת המשפט משדרת, במיוחד בתיק הזה ובתיקים נוספים שנתקלתי בהם במהלך השנה האחרונה, משבר קשה גם של הפרקליטות, גם של המשטרה וגם של מערכת בתי המשפט.

אפשר להיכנס פה לפרטי פרטים כמו אורך המשפטים או תקופת התמשכותם. אני רוצה להזכיר לכם שמשפט רמון למעשה נערך בצורה מאוד מיוחדת שבתוך תקופה של שלושה חודשים, אולי ארבעה, כל התיק נגמר. קחו בחשבון שאם תיק כזה היה נמשך על פני שנתיים, אני מבטיח לכם שרמת העירנות סביב השולחן הזה סביב הנושא הזה הייתה שונה בתכלית. יש אנשים שעומדים לדין על עבירות דומות, שונות או יותר חמורות, שהמשפט שלהם מתנהל שנתיים ושלוש, וזה לגיטימי לבקר את זה, אני נורא מצטער. זה התפקיד שלנו, ומי שלא מבין את התפקיד שלנו כנראה הוא לא מבין את תפקידה של התקשורת.

#### כרמית גיא:

אני לא חושבת שמישהו מטיל ספק בצורך לבקר.

#### ארז רותם:

בית המשפט כנראה, לפחות כך אני הרגשתי.

#### כרמית גיא:

ממש לא.

#### דליה דורנר:

מר רותם, אני רוצה שתדע מה התקנון שאתה מחויב בו. אין מניעה לפרסם פרשנות משפטית של הדין בכל שלב שהוא, לאחר מתן פסק הדין ולהתייחס ביקורתית לגבי הכרעות משפטיות. הסוביודיצה מתחיל משהוגש כתב אישום. אין שום בעיה לבקר את השאלה למה צריך להגיש כתב אישום, אם צריך להגיש כתב אישום. צריך להבין מה זה הסוביודיצה - ברגע שהעניין מגיע לבית משפט, הרעיון המרכזי הוא שלא אתה תשפוט את האיש אלא שביט משפט ישפוט את האיש. אתה יכול עדיין להביא את כל העובדות, מר קיטל, אין שום בעיה, אבל כל מה שאנחנו אומרים לעצמנו: אל תיתן תוצאות נחרצות, אל תיצור אווירה, כי בית משפט מושפע. עוד לפני עשרים שנה כתבו "אפשרות סבירה", אמרו שהוא מושפע. אבל גם החוק אומר שאם אתה אומר עושה במטרה להשפיע, אסור לך.

#### ארז רותם:

חס וחלילה, אני לא רוצה להשפיע.

#### דליה דורנר:

בוודאי שאתה לא רוצה להשפיע. כל מה שאני אומרת לכם, העיתונאים - אני, שרוצה את חופש הביטוי ושתהיה ביקורת: בואו נשמור על תקנון האתיקה שלנו, שהוא מינימום, שהוא מאפשר ביקורת

אפילו על החלטות ביניים. אבל אומרים לך באיזשהו שלב: אל תיתן את דעתך הנחרצת, מהרגע שהעניין מגיע לבית המשפט.

אריק כרמון:

דליה, פה נאמר דבר חדש. מר רותם טוען שבגלל משבר במערכת בתי המשפט נוצר ואקום שלתוכו נכנסת התקשורת. זאת נקודה חדשה שלא עלתה קודם, כדאי להתמודד עם זה.

דליה דורנר:

כיושבת-ראש מועצת העיתונות אני פשוט לא יכולה להגיב על דברים שנאמרו על מערכת המשפט. אם רוצים לכתוב ביקורת על מערכת בתי המשפט - welcome, תכתוב את זה. אבל שלושה אנשים שמקבלים משכורת צריכים לשפוט את האיש הזה. הם מונו כשופטים ואנחנו לא רוצים שהם ישפטו על-פי האווירה הציבורית שיוצרים.

ארז רותם:

אני לא מפקפק ולא מערער לרגע על תקנון האתיקה של מועצת העיתונות, חס וחלילה. אם זה השתמע מדבריי, זה לא כך. אני רק אומר שבלי לעבור על אותן תקנות חשובות, מותר עדיין לבקר.

דליה דורנר:

בוודאי, זה כתוב.

ארז רותם:

אם כך, אנחנו רואים את הדברים עין בעין.

דליה דורנר:

אני אומרת שיש דבר מצומצם שהוא אסור, אבל אתם החלטתם להכריז על פוליגרף. מה זאת אומרת? זה חלק מהסיפור.

כרמית גיא:

על זה אין ויכוח.

ארז רותם:

אני משתדל לפעול בשיטת "רק על עצמי לספר ידעתי". אני לא החלטתי על פוליגרף. ברשותכם, עוד שתי נקודות. קודם כל, אני חושב שהתוצאות מדברות בעד עצמן, לפחות מהעבודה שאנחנו עשינו ושספגה ביקורת מכאן ומכאן, לעתים בגלל העובדה שהחומר היה דווקא אצלנו ולא במקומות אחרים. ספגנו על זה חיצונית ביקורת כאילו אנחנו מגמתיים. מילא, נחיה גם עם זה. אבל מי שבוחן את המשפט עצמו ואת התנהלותו, רואה שמהביקורת עלו כמה נקודות שאי אפשר להתעלם מהן, כמו הנושא של עבירות מין בכלל, ויכוח שעלה גם בעקבות התיק הזה, איפה עובר אותו קו אדום, כל השאלות בתיק של עבירת מין - עד כמה צריך לשמור על דלתיים סגורות, מתי כן לפתוח, מתי כן לסגור, איזה עדות כן לשמוע, איזה עדות לא, האם כן מותר לעתור, האם בית המשפט צריך ללכת עם התקשורת שמבקשת להטיל איסור פרסום על חומר כזה וכזה. עלו הרבה מאוד נקודות, שבמכלול הן זכו לכותרת ביקורת על בתי המשפט, אבל זאת התנהלות לגיטימית לחלוטין של שני גופים שמדרך הטבע הם לא בדיוק רואים דברים עין בעין. זה בדיוק מה שהיה פה, במיוחד במשפט שהוא בעייתי.

דיברו פה על קונספירציות, ואני חייב לומר שלפחות בדרך שבה המשטרה, הפרקליטות והמערכות האלה התנהלו, אני לא מאמין בקונספירציות, לא במקרה הזה וגם לא במקרים אחרים. אני לא רואה פה את המערכת שקמה כדי לתפור תיק, אבל אני בהחלט יכול להבין מאיפה לאנשים בא הרעיון שהיתה פה קונספירציה, זה בא מדרך ההתנהלות. אני חושב שזאת חובה שלנו, לא רק זכות, להציג

את הדברים האלה, כמו העניין האם נשיא בית משפט מחוזי בתל אביב יכול לחתום על צו האזנות סתר בתיק שכזה, לא בתיק של פשע חמור, לא בתיק של לשכת ראש הממשלה, לא בתיק של מרמה, אלא בתיק שבסך-הכל מדובר בו על נשיקה. זה לא בסדר, עובדה שהוגש כתב אישום, אבל האם היה מקום להשתמש בכלים האלה? זה ויכוח שהוא לגיטימי לחלוטין, וגם על זה נתנו לנו על הראש.

קריאה:

מי נתן לכם על הראש?

ארז רותם:

כל מיני מקומות, כתבו ככה וכתבו אחרת.

שלום קיטל:

היה גם יותר מזה. כמו שאמרת, אני לא נוטה, אפילו לא בפורום אינטימי כזה, להיכנס לדוגמאות שכרוכים בהם מקורות. מכל הצדדים היתה פעילות, אבל כשהיה נדמה לאחד הצדדים שאנחנו מטפלים בעניין באסרטיביות יתר, היתה פעילות סביב זה.

כרמית גיא:

עו"ד יעל גרוסמן, בבקשה. אני רוצה לשמוע את ההתרשמות שלך מהדיון עד עכשיו.

יעל גרוסמן:

קודם כל, אני מסכימה לחלוטין שבתיק הזה התקשורת עשתה עבודה מאוד חשובה. אני סניגורית במקצועי, כשאני לא עוסקת בתפקידי במועצת העיתונות, ואני חייבת לומר שעלצתי על כך שהרבה מתחלואי המערכת שאני נתקלת בהם כסניגורית נחשפו בגלל החשיפה המיוחדת של תיק רמון. מבחינתי זאת היתה ממש תחושה של התעלות, שהנה הסבל שממנו סובלים הרבה מאוד מהלקוחות שלי שתיקיהם לא זוכים לכזאת סקירה עיתונאית, הנה נחשפים ליקויי המערכת, הנה נחשפת אמביציית יתר של חוקרים, הנה נחשפות האזנות סקר שלא נעשו בדרך הראויה ולא אושרו בצורה שכולנו מתלהבים ממנה. בעצם השאלה המאוד חשובה והסופר-לגיטימית היא, האם בתיק כזה יש מקום להעמדה לדין, האם יש מקום לחוק שמגדיר דבר כזה כעבירה פלילית, האם משפט פלילי מתאים לטיפול בסטייה מהסוג הזה או שיש דרכים יותר טובות לטפל בזה. אני חושבת שהתקשורת עשתה פה עבודה יוצאת מהכלל, אני חושבת שזאת היתה הזדמנות יוצאת מהכלל, כמו להבדיל המלחמה, שגם היא גררה הרבה מאוד שאלות והיא לחלוטין לא מלחמה שיש עליה קונצנזוס - גם כאן התקשורת נכנסה במקום שבו יש אירוע - אני לא יודעת אם לקרוא לו אירוע גבולי או אירוע שיש לו פנים לכאן ולכאן - ועשתה, בעיניי, עבודה יוצאת מהכלל. אבל צריך להיזהר לא לזרוק את התינוק עם המים, אנחנו צריכים להיזהר גם מלהיתפס למקרים הקיצוניים והחולים שבהחלט התגלו כאן ולקבוע על-פיהם שהכל לקוי והכל חולה. כמו בכל עניין, גם פה היו מקרים של חוליים ממש, זאת לא רק הדוגמא של הפוליגרף והדוגמא שניתנה פה קודם של חשיפת עימות שזאת במפורש עבירה פלילית של הפרת צו איסור פרסום שאוסר פרסום של עדות המתלוננת, והעדויות הזאת פורסמה בעיתון.

כרמית גיא:

אין סנקציה לדבר כזה?

יעל גרוסמן:

אם אנחנו רוצים לדבר על סנקציות, היו פה לא מעט עבירות פליליות, כולל הנושא של שיבוש הליכי משפט. ברגע שמתפרסמות עדויות לפני שאנשים מגיעים להעיד בבית משפט, זה משפיע על עדותם של אותם עדים שצפויים להעיד, וזאת בהחלט יכולה להיות עבירה של שיבוש הליכי משפט. העניין הוא סדרי קדימויות במערכת האכיפה, הרי לא נפתור פה את כל הבעיות, אבל ברור שכאשר משטרה

או יועץ משפטי לממשלה צריכים להחליט האם לחקור עבירות פליליות, גם להם יש סדרי עדיפויות. כידוע, יש הרבה מאוד עבירות פליליות שצריך לחקור ויש מעט מאוד כוח אדם, והשאלה אם להתחיל לחקור את חריגות התקשורת או לא, היא בהחלט שאלה של הפניית משאבים לכיוון אחד או אחר. לדעתי, אם ימשיכו החריגות האלה בצורה רצינית, אם ימשיכו החוליים בצורה רצינית, למערכת אכיפת החוק לא תהיה ברירה אלא להקצות את המשאבים הדרושים על מנת לאכוף את החקיקה הפלילית שבהחלט נותנת פתרון לחלק מהחוליים שהתגלו כאן. לכן אנחנו במועצת העיתונות, כולנו כאיש אחד, באים ומבקשים ומשכנעים ונשמעים כולנו אחד אחרי השני, כולל מר מוטה קרמניצר, לשעבר הנשיא שלנו, ואומרים: בואו אלינו למועצת העיתונות, הכפיפו את עצמכם לכללי האתיקה שלנו, הם טובים, הם נותנים פתרונות לכל הבעיות והחריגות שהתגלו כאן, הכללים האלה מקובלים על העיתונאים, על המו"לים ועל אנשי הציבור שנמצאים במועצת העיתונות. הציע מוטה קרמניצר שגם הגופים כמו המשטרה והפרקליטות יתלוננו כשהם מוצאים חריגות אלו. אני אומרת שהציבור יכול להתלונן, אדם לא צריך להיות קשור לתיק די להגיש תלונה למועצת העיתונות, כל אדם יכול להגיש תלונה למועצת העיתונות. אני קוראת עיתון, אני אזרחית טובה, אני פנויה, אני כותבת למועצת העיתונות: "שימו לב, ביום זה זהה, בכתבה זו וזו הופר כלל אתיקה". אפילו לא צריך לציין את הכלל, אנחנו כבר נמצא בעצמנו את הכלל. אבל יש כלים.

עכשיו, כמו שבית הדין לאתיקה הוא המקום הראוי והנכון והמוצלח לטיפול בחריגות שהתגלו כאן, אני חושבת שזה נכון גם לגבי משפט רמון עצמו. זאת דעתי האישית, אני חייבת לומר שדעתי האישית כמובן מושפעת מזה שאני סניגורית, אני חושבת שבתיק הזה בכלל לא היה מקום לדון במשפט פלילי. יש פה איזושהי חריגה, יש פה איזושהי סטייה, אבל אם היה מין בית דין לאתיקה לסוג כזה של חריגות, המקום הנכון לדון בתיק הזה היה במסגרת אותו בית דין משמעתי, בית דין לנבחרי ציבור, בכנסת יש ועדת אתיקה, יש המון ערכאות - מין בתי דין כאלה שהם הרבה יותר מתאימים לדיונים במקרים גבוליים מהסוג הזה. גם אנחנו, שדנים פה בנושא של תקשורת, אני חושבת שכדי שלא נגיע לטיפול הקיצוני והגס של משפטים פליליים - ואפשר לטפל בחוליים האלה בכלי הזה - כדאי יותר שכולנו נבוא מרצון ונכפיף את עצמנו לערכאה המתאימה, למסגרת המתאימה, שזאת המסגרת האתית. לכן אני חושבת שאנחנו חוזרים פה אחד על דברי השני, משום שזה הפתרון הראוי והרצוי.

כרמית גיא:

תודה. אתי אשד, את היית הרבה שנים דוברת משרד המשפטים. את רוצה להגן פה על המערכת?

אתי אשד:

באמת חשבתי מה אני עוד יכולה להוסיף אחרי שאמרו פה את הכל, אז קודם כל יש לי באמת פיצול אישיות, כי הרבה מאוד שנים הייתי במערכת ועכשיו אני עושה בדיוק את הדבר השני - דברור נאשמי צווארון לבן וכיו"ב. עם זאת, הייתי ממש מזועזעת מהדברים שאמר ברוך לגבי התוקפנות או הכוח הרב שהפעיל עליו צד אחד של המשפט כדי לשכנע או כדי להטות את צורת הסיקור.

כרמית גיא:

אבל שלום אומר שהוא קיבל את הצד השני.

שלום קיטל:

לא היו איזמים. אני רוצה לומר שאף אחד לא איים עלי, אף אחד לא דרש ממני להדיח שום כתב מתפקידו. היו מקרים רבים, אין-ספור דברים כאלה במקרים אחרים, אבל לא כאן. בימים שעוד עבדתי ברשות השידור שאלו אותי אם יש לחצים פוליטיים. אמרתי: איזו שאלה, בוודאי שיש לחצים פוליטיים. שאלו אותי: מה אתם עושה איתם? אמרתי: "לא נלחץ". לחצים פוליטיים, בוודאי שיש. אני יודע שגם בפרשיות כאלה יש לחצים אין-ספור, החוכמה היא לא להילחץ.

אתי אשד:

עדיין ההאשמות האלה נשמעות ממש חמורות, הן מטרידות אותי באיזשהו מובן יותר מהצד שלי, כי יש פה שאלה של ביצה ותרנגולת. אי אפשר כל הזמן להגיד שהופר האמון במערכת המשפט, כשכל הזמן דואגים להפר את האמון. אי אפשר כל הזמן להוציא תיאוריות קונספירציה -

קריאה:

מה זה כל הזמן?

אתי אשד:

כל הזמן במשפט הזה. היתה מסיבת עיתונאים של עורכי הדין שנבחרו על-ידי דן אנד ברדסטריט, מה אמר יגאל ארנון? קמתי בבוקר ולא היתה פרשייה ואני מאוד-מאוד מוטרד. מה אמר שר המשפטים לשעבר יעקב נאמן, שהיום הוא עורך דין: כשם שתפרו לי תיק, תפרו עכשיו לו תיק.

ברוך קרא:

שר המשפטים שמונה שוכנע בזה, הוא כתב את הדברים האלה בידיעות האחרונות. הוא שוכנע שהתיק הפלילי נגד חיים רמון הוא קונספירציה של בית המשפט העליון.

ארז רותם:

זה מה שחושבים הלקוחות שלך.

אתי אשד:

כי אני לא נוהגת בשיטה הזאת. אני דיברתי את גלעד שרון, אני בחיים לא עשיתי דה לגיטימציה. אם בא אלי לקוח, אני בחיים לא נותנת לו את האפשרות לעשות את הדה לגיטימציה הנוראית למערכת המשפט. אי אפשר כל הזמן להגיד "מערכת המשפט היא עכשיו בחוסר אמון" כשבעצם אתה הוא זה שגורם לחוסר האמון הזה.

אורנה לין:

הייתי נוטה לחשוב שאני מדברת על זה בכובע המקצועי שלה כמשרתת את הלקוח שלה אבל לא בכובע לשעבר שלה של מערכת המשפט. היא עושה את זה כדי להגן על הלקוח שלה.

אתי אשד:

גם, נכון. כי אני חושבת שבדרך זאת הוא גם שומר על עצמו

נאמר פה כאילו חס וחלילה נחזור למשפט בכיכר העיר. אני רוצה להגיד שאנחנו בעצם שם. כל הדברים האלה של מכונת אמת וכל מה שקורה מסביב - אנחנו בעצם עושים את המשפט בכיכר העיר. עורכי-דין כבר יודעים את זה, הם בכלל לא רוצים להשפיע על בית המשפט, הם רוצים להשפיע על דעת הקהל - זה מה שחשוב - ובאמצעות דעת הקהל אולי הם יגיעו למשפט.

כרמית גיא:

זאת היתה האסוציאציה שלי לעניין זדורוב. תודה, אתי.

אתן לכם סיבוב קטן של תגובות כי אני רוצה לתת גם לאנשים מסביב להגיב. מוטה, בבקשה.

מרדכי קרמניצר:

דובר פה על התיאוריה של קונספירציה. אני חושב שאם עולה טענה שיש קונספירציה, התקשורת צריכה לשים דברים בשם אומרם ולהגיד שפלוני טוען שיש קונספירציה. אני חושב שהתקשורת לא ממלאה את תפקידה כתקשורת אחראית אם היא משאירה את הטענה הזאת. צריך ליירט את הטענה הזאת, כי היא טענת קשקוש. במקרה הזה, אני חושב שזה תפקיד של התקשורת. אני חושב שזאת תהיה מתיחה בלתי סבירה לחלוטין של הסוביודיצה להגיד שמשום שחיים רמון עומד לדין על מעשה מגונה, אסור לדבר על הטרדה מינית. להגיד שמי שמדבר על הטרדה מינית כתופעה עבריינית

כללית, לא חשוב כרגע מי זה, אם זה נשיא בית המשפט העליון או היועץ המשפטי לממשלה או כל אדם, הוא לא יכול להשמיע עמדה לגבי תפיסת עולמו לגבי הטרדה מינית - לדעתי זה לוקח אותנו למחוזות שאנחנו לא רוצים להיות בהם אם אנחנו מאמינים בחופש הביטוי. ניח שהמשפט הזה לא היה נמשך שלושה חודשים, הוא היה נמשך שנתיים, אז שנתיים לא נדבר על השאלה של איך צריך להתייחס לעבירות של הטרדה מינית? זה פשוט לא מתקבל על הדעת.

אני רוצה להגיד מילה על על זדורוב, כי אני חושב שזה באמת עניין מעניין. כאן אני רואה ערך ציבורי רב, בזה שהתקשורת מטפלת - לדעתי באופן רציני - בשאלה האם אפשר לסמוך על הודאה שאדם מוסר במשטרה ואחר כך משחזר, האם האמון שניתן בהודאות האלה הוא אמון מוצדק. אני חושב שהצורה שהתקשורת מטפלת בפרשת זדורוב יוצרת בקרב הציבור תחושה של ספקנות, של הסתייגות כלפי הערך של הודאות, ואני חושב שהתחושה הזאת היא מאוד בריאה, מאוד חיובית. אני רואה בדבר הזה שירות חיובי לפונקציה הביקורתית של התקשורת, ויכול להיות שתהיה לזה השפעה גם על הגישה של שופטים להודאות וזה יהיה לברכה. אבל אני לא כל כך מבין איך התקשורת, כתקשורת אחראית, נטפלה לאמא המסכנה הזאת והפכה אותה לפרשנית בנושא המשפט הזה, כאשר כל אחד שתוקע מיקרופון לפני האמא הזאת יודע שאין שום ערך אמיתי לדברים שהיא אומרת. "צְהִיבוֹת" נוזלת מהדבר הזה.

כרמית גיא:

כמו שאמר שלום - סיפור חזק.

מרדכי קרמניצר:

בגלל שהיא האמא והיא מסכנה לשים אותה כפרשנית, ולא פעם אחת, היא הפרשן המוסמך לענייני התיק הזה, זה ממש לא נראה לי.

כרמית גיא:

ולהביא את העורך-דין זה כן בסדר? הוא כן מקור שאני צריכה להתייחס אליו כאל מוסמך?

מרדכי קרמניצר:

אני חושב שכן. אני חושב שהמדינה עושה טעות. אם למדינה יש אינפורמציה עובדתית שונה ממה שעורך-הדין מזין אותנו בתקשורת, היא צריכה להביא את זה לידיעת הציבור באופן מדויק ונקי, צריך לדאוג שיהיה פה איזון.

היו פה שתי התבטאויות של אנשים מ"השדה", שכדאי לשים אליהן לב. אני חושב שכשמתנהל משפט פלילי, את התפקיד של התקשורת להגיע לעובדות צריך לקחת קצת בזהירות. כי אם הכוונה היא להגיע לעובדות, להביא את מה שמתברר בפני בית המשפט, את גבולות החוק, זה מאה אחוז להגיע לעובדות. אבל אם כשאתה אומר "להגיע לעובדות", אתה מתכוון לממצא מי צודק או מי אומר אמת - המתלוננת או הנאשם - אם זה מבחינתך עובדה, לדעתי זה לא מתיישב עם כללי האתיקה.

ברוך קרא:

אני רוצה לברר מה היה שם.

מרדכי קרמניצר:

יש פה נקודה חשובה, ואני מבין מהדין שזה עומד בניגוד ליצר עיתונאי. העיתונאי הרציני לא מסתפק בהבאת גרסאות, הוא רוצה לעשות הערכה חכמה ולהגיד מה קרה כאן באמת. אבל אם אתה מנסה להגיד מה קרה כאן באמת, אתה חורץ דין. זה בדיוק הדבר שלגביו כללי האתיקה אומרים: כל עוד המשפט מתנהל, את הצעד הזה הנוסף אתה לא יכול לעשות. למשל, אתה לא יכול לקבוע את היסוד הנפשי כי זה משהו משפטי גרידא. אני אומר באופן יותר כללי - כשמתנהל המשפט התקשורת צריכה לעשות זה on hold בשאלה מהי הגרסה הנכונה, כי ברגע שהעיתונאי נכנס לשדה הזה ואומרת "אני

מתייצב מאחורי גרסת המתלוננת" או "אני קונה את גרסת הנאשם", ואתה מציג את זה כעמדה נחרצת, אתה בדיוק עושה את הדבר שכללי האתיקה אומרים לא לעשות.

אורנה לין:

הערת ביניים, כדי לסבר את האוזן. רפי רשף ראיין את אלון פנקס, אם אני לא טועה, על העיתונות באמריקה. הוא שואל: איך העיתונות באמריקה לא כותבת על הסיפור של הגנרל האיראני שכן או לא ערק לארצות הברית או למדינה אחרת. אומר לו פנקס: העיתונות האמריקאית דנה היום באותו ליבי שהורשע בפרשה של המקור של ה-CIA, שהורשע בדו"ח. היא לא מתעסקת עם הגנרל האיראני כי היא לא יכולה לחקור את זה, והעיתונות האמריקאית כותבת על מה שהיא יכולה לחקור. ואני לא אומרת שזה אחד על אחד אותו הדבר כמו פה.

מרדכי קרמניצר:

אשר לשני המשפטים האחרונים לגבי הפונקציה הביקורתית שתיארת, ארז, אני לא מחזיק בפונקציה הביקורתית של התקשורת, אבל גם פה כשמנהלים משפט צריך לדאוג שהפונקציה הביקורתית לא תגרור את המבקר לעמדות נחרצות לגבי השאלות העובדתיות שעל הפרק. זה קו הגבול.

אני בכל זאת רוצה להגן על התזה האבסורדית שהשמעתי, שמעבר לזה שיש משפט פלילי ומשפט אחר ויש אתיקה, יש גם יחסים בין בני-אדם ויש יחסים בין-אישיים, שזה הדבר שהכל מתחיל בו ובסוף הכל נגמר בו. במסגרת היחסים האלה העובדה שלא היתה פה התנצלות נראית בעיני עובדה קריטית.

דליה דורנר:

זה נכון.

ליאורה גלט-ברקוביץ':

לצערי יש לי המון זמן פנוי ואני צורכת המון תקשורת. בתור אזרחית שצורכת המון תקשורת, אני רוצה להגיד שני דברים. קודם כל, כאזרחים אנחנו מקבלים יותר מדי חומר צהוב ומגעיל, שאנחנו לא רוצים לקבל, בפרשת קצב ובפרשת רמון. יש חומר שהוא חשוב ואנחנו רוצים לקרוא אותו ויש המון חומר שהוא לא רלוונטי ואני לא רוצים לקרוא אותו. בפרשת זדורוב אני חושבת שהעיתונות עושה דבר מאוד חשוב. אם יש דבר אחד שיכול להבטיח לאיש הזה משפט הוגן - ואין לי מושג אם הוא רצח את הילדה או לא רצח אותה - זה ההתגייסות התקשורתית בעיתונות ובטלוויזיה לתת לנו כל הזמן מבט על מה שקורה שם ואת חומר הראיות. אני לא סומכת לא על המשטרה ולא על הפרקליטות שיתנו לו משפט הוגן. השופטים יהיה להם רק את מה שביאו בפניהם, והדרך היחידה להבטיח לו משפט הוגן זו ההתגייסות הזאת, ואני חושבת שמה שעושים הוא מאוד מבורך.

כרמית גיא:

השאלה אם התגייסות היא דבר לגיטימי?

ליאורה גלט-ברקוביץ':

ההתגייסות היא דבר לגיטימי, משום שאם המשטרה מספרת שיש טביעת נעל של זדורוב על הגוויה, על הבגדים שלה, ואחר כך מביאים בתקשורת את חוות הדעת ומסתבר שטביעת הנעל היא לא של זדורוב, אז יש איזושהי תמונה. אתן עכשיו מהמשפט שלי כדי להסביר למה אני מתכוונת. כשהתנהל המשפט שלי לפני ארבע שנים אני הייתי נאיבית, משום מה חשבתי שהמשפט מתנהל בבית משפט ולא בעיתונות. מאז שיניתי את דעתי, אבל הייתי נורא נאיבית פעם. ביום הראשון שהתנהל המשפט, כשהיתה ההקראה, נכנסנו לאולמה של שופטת שאף אחד לא שמע את שמה, הגב' כוחן. אחרי שאמרנו לה בוקר טוב, התיישבנו, השופטת אמרה - ואני מצטטת כמעט מילה במילה - "אני צרכנית אובססיבית של עיתונות, אני קוראת את כל העיתונים, ולכן המשפט הזה יכול להיות קצר מאוד. אני כבר קראתי את הכל בעיתון". אתם מתארים לעצמכם שבאותו רגע גמלה בי ההחלטה שהמשפט הזה ייגמר בעסקת טיעון כי אין טעם לנהל את המשפט, והוא הסתיים בעסקת טיעון.



דליה דורנר:

יעל גרוסמן אמרה שהיא סניגורית. אני, לפני השיפוט, כל חיי המקצועיים כעורכת-דין עסקתי בסניגוריה. אבל יש כל מיני אפשרויות לטפל בדברים. אולי השופטת התבדחה.

ליאורה גלט-ברקוביץ':

השופטת לא התבדחה, היא היתה רצינית לחלוטין.

כרמית גיא:

תודה, ליאורה. שלום קיטל, בבקשה. רק תדבר בקיצור, כדי שנספיק את כולם.

שלום קיטל:

כן. אני גם מתנצל כי אני צריך לצאת לצורך הפרשיות שייחשפו הערב ב-8:00...

קריאה:

תן לנו איזה רמז...

שלום קיטל:

אבל יושב פה כתב מהערוץ המתחרה...

הערה אחת או שתיים - יש לי בכל זאת תחושה שבצד החריגות והתלונות מעבר לעניין הפוליגרף, שלגביו יש - -

כרמית גיא:

מעבר לעניין הפוליגרף ומעבר לעניין האזנות הסתר, נעשה את האיזון הקדוש ונישאר באמצע.

שלום קיטל:

מעבר לחריגות המסוימות שהיו בפרשה הזאת, בעצם בכל סיקור תקשורת של פרשה משפטית יש השפעה וחריגות לכאן או לשם. התחושה שמלווה אותי מהפרשה הזאת היא שהמתקפה הגדולה על התקשורת במקרה הזה נבעה מן העובדה שחוץ מערוץ 10, ערוצים אחרים, כולל הערוץ שאני עובד בו, וחלק גדול מהתקשורת הצטיירו - ואני אומר הצטיירו - כתומכים בגרסתו של חיים רמון וכמבקרים את העמדה של שלטונות החוק ורשויות המשפט. אני לא ראיתי מתקפה כזאת על התקשורת בעשרות פרשיות אחרות שבהן לתקשורת היו סטיות כאלה ואחרות לשוליים, לא יותר ולא פחות מאשר בפרשה הזאת. ואין ספק שגם בפרשה הזאת היו סטיות, חוץ מעניין הפוליגרף. העניין הזה משאיר אותי עם טעם לא טוב. התחושה היא שכאשר התקשורת מתודלפת - וחברים, היא מתודלפת מאוד - מהמטרה, מאגף החקירות, מהפרקליטות, ממשרד היועץ המשפטי, מכל מקום - -

כרמית גיא:

ומצד ההגנה, מפה עד הודעה חדשה.

שלום קיטל:

אני אומר להיפך - כאשר התקשורת, בצדק או לא בצדק, בפרשנות או אחרת של העובדות, כאשר העובדות זורמות אליה מיותר ממקום אחד, מוסרת דברים שהם הטיה מסוימת לטובת הממסד, אין ביקורת על התקשורת. כאשר התקשורת אולי קצת הגזימה, אולי קצת סטתה, אולי קצת נתנה משקל

עודף להדלפות שבאו מהכיוון של רמון ואנשיו, אז יש ביקורת של הטיית משפט. הדבר הזה מעורר אותי למחשבה.

כרמית גיא:

תודה. אורנה, בבקשה.

אורנה לין:

אני נורא מתנצלת, אני לא יכולה לקרוא את זה כאן, אבל כדי ששלוש יישן יותר טוב אני אתן לו את הפסיקה משנת 1976.

שלום קיטל:

זה כל כך ירדים אותי?...

אורנה לין:

אתה תראה שלבית המשפט לא היה דחוף לחכות עד המקרה של חיים רמון בשביל להגיד משהו על התקשורת, כשהוא רואה את הפעילות של התקשורת בצורה שמסכנת את המשפט ההוגן של הנאשם ואת משפט הצדק בכלל. חשוב שנדע את זה. לא היה צריך לחכות למקרה של חיים רמון כדי להגיד זאת.

אני רוצה להגיד עוד שניים-שלושה דברים. כפי שיעל אמרה, כללי האתיקה שלנו מגינים על העיתונאים ונותנים להם גב. אני רוצה להראות לכם את כתב התביעה של סרן ר'. יש שם השוואה בין מה שקרה במציאות לבין מה ששומעים ורואים בכתבה. הרי ברור שתחקיר מבצעי מצד אחד ומה רואים ושומעים ורואים בכתבה ערוכה ב"עובדה" או בכל מקום אחר, ודאי שזה לא יכול להיות מדויק אחד על אחד. יש הגנה מצוינת לעיתונאי ובלבד שהוא פועל בתוך כללי האתיקה. לעומת זאת, אם הוא לא פועל בתוך כללי האתיקה, רק מזה ששמים אחד על-יד השני הוא באמת יכול לצאת רע מאוד.

דבר נוסף - באמת יש סכנה, וזה דבר ששמעתי מפי עיתונאים, יש חרדה, יש תחושה של אפשרות למניפולציה על התקשורת. לוקחים עיתונאי כזה או אחר, נותנים לו חומר כזה או אחר, מסובבים אותו בצורה כזאת או אחרת, וזה פעם יבוא מפה ופעם יבוא מפה. אם העיתונאי ילך בעקבות כללי האתיקה, הסיכוי שלו שיעשו עליו מניפולציה הוא הרבה יותר קטן.

דבר אחרון שאני רוצה לומר, לא צריך להתעלם לרגע מכך שהמשטרה והפרקליטות וכל מיני אנשים אחרים ברשויות אכיפת החוק מדליפים. אני חושבת שגם הם לא התקדמו למאה ה-21 במובן הזה שהם צריכים לנהוג כמו שצריך, שגם עליהם יחולו הכללים כמו שצריך. כל זמן שהם פועלים בניגוד לכלים, זה באמת יוצא רע מאוד. פעם אחת זה יוצא כך ופעם אחת זה יוצא כך, וגם זה לא טוב.

### ברוך קרא:

דבר ראשון, לגבי הקונספירציה. באמת, בהירה, אני - -

### בהירה ברדוגו:

אני מוכנה לחזור בי.

### ברוך קרא:

קודם כל, לגבי הקונספירציה של המשטרה והפרקליטות ומערכת בתי המשפט, לצורך העניין מני מזוז ודורית בייניש - לעומת הסיפור על כנופיית עדנה ארבל מול כנופיית רובינשטיין, היום אין את הדבר הזה, הוא לא קיים פה, אין פה מישהו שיתחבר אחד לשני, בכל פרשת רמון, את רואה שלא יכול להיות דבר כזה. לגבי מוטיבציה, צריך לבחון כל עניין לגופו. בסופו של דבר, העיתונאי בוחר לעצמו ושואל את עצמו מה הוא עושה מהסיפור, וההכרעות הן שונות. כשאנחנו מדברים על עניין המתלוננת והאם היה לחץ שהופעל עליה, את תיארתי פה סיטואציה אחת, אבל בהחלט אני יכול לומר שלחצים מופעלים על מתלוננת כדי שיגיעו לחקירה, זה דבר שקורה. האם זה דבר שראוי לסיקור? יכול להיות שזה דבר שראוי לסיקור. האם זה הדבר שצריך לעשות ממנו את הסיפור בפרשת רמון? לטעמי לא. אני הייתי "מיינדד" בפרשת רמון - -

### בהירה ברדוגו:

המתלוננת אמרה בבית המשפט שהמקום היחיד שהיא בכתה זה אצל מירי גולן.

### ברוך קרא:

בסופו של דבר, השאלה היא האם היה או לא היה מה שהיה או לא היה בלשכת ראש הממשלה בתל אביב. זאת השאלה - מה היה, איך היה. פרשת רמון מבחינתי היתה כל מה שקשור לאירוע עצמו ואיזה גרסה מקבלת יותר עובדות, יותר תימוכין. אבל מעבר לפרשת רמון, זה הקו שלי. אני למשל לא אשתמש במונחים משפטיים בסיקור שלי. אני למשל לא אומר, כמו שיש עיתונאים שעושים זאת, אני לא אומר "האיש הזה קיבל שוחד", מפני ששוחד הוא מונח משפטי.

### קריאה:

אתה תאמר: האיש קיבל 100 שקל.

### ברוך קרא:

אני יכול לבוא ולומר "האיש הזה קיבל מעטפה" - לא אולי. הנה, אני צילמתי אותו, ראיתי אותו מקבל מעטפה. במשפט רמון, לטעמי, אם אנחנו לוקחים את כל המרכיבים המשפטיים של משפט רמון, למשל היסוד הנפשי הוא דבר שנתון לפרשנות משפטית גרידא, זה דבר שהוא מאוד משפטי. אני חושב שזה היה הוויכוח הכי ענייני, הוא באמת גבולי מבחינה משפטית; לא משנה אם דעתי כאזרח היא כזאת או אחרת, הוא היה גבולי מאוד מבחינה משפטית. לטעמי, מבחינת הגרסאות, ככל שאני נתתי את דעתי בכל המובנים למשפט רמון, הדיון הכי חשוב היה - היתה או לא היתה. לפחות מתוך מה שאני בדקתי והתרשמתי - מה עדות המתלוננת ומה עדותו של השר לשעבר - את הדברים האלה אתה יכול לשפוט, כמובן לפי העובדות שאני בדקתי באופן עצמאי, וזה שונה מכל הדברים שנשפטים.

### כרמית גיא:

אני אחזור אלייך, בהירה.

### בהירה ברדוגו:

האמת היא שאני לא רוצה להתחיל עכשיו עוד פעם. אני רק רוצה לחזור בי מהמילה קונספירציה, כי אנחנו בפוליטיקה מרשים לעצמנו להשתמש בביטויים גסים יותר ממה שמשמשים פה. במובן הזה

אני לא באה להעמיד אף אחד לדין על קונספירציה, אני רק יכולה להגיד שמבחינת האנשים שעבדו עם חיים רמון התחושה שלנו היתה מאוד קשה, של עודף מוטיבציה, יתר מוטיבציה, משאבים, התגייסות מערכתית מאורגנת, בין אם יש בה יריבות פנימית ובין אם אין בה יריבות פנימית - וכולנו מודעים לזה, אנחנו חיים בתוך עמנו, יודעים בדיוק את מערכת היחסים. בכל אופן, נוצרה איזושהי מערכת שהיה לה טון דיבור מוגזם, כפי שאמרו שולמית אלוני או פרופ' אמנון רובינשטיין. מעניין שאנשים הרגישו שבכל הסיפור הזה של חיים רמון היתה הגזמה. אבל אני חושבת שכבר הבנתם את דעתי בעניין הזה.

אני רוצה להגיד משהו על התקשורת ולגבי תקנון האתיקה שכולם רוצים להגן עליו. בעידן של אינטרנט ותוכניות ריאליטי ודם און ליין, שאנשים אוכלים תולעים בטלוויזיה, מי שחושב שהוא יכול להתחרות ולשים קווים במגבלות על מה שמתפרסם באינטרנט או בבלוגים ובכל מיני תוכניות איומות ונוראיות בטלוויזיה - פשוט לא חי במציאות הזאת.

#### כרמית גיא:

אז צריך להרים ידיים?

#### בהירה ברדוגו:

לא, אבל יש היום העניין של העיתון ידיעות או Ynet שרוצים לעשות כל מיני שיתופי פעולה, כי התקשורת עובדת עכשיו על תקשורת מקוונת, על מחשב ואינטרנט. אי אפשר יהיה לשים את המחסומים האלה. אני לא בעד זה, אני רק אומרת שכשאתה נאלץ להתמודד עם Ynet שעולה בזמן אמת והעיתון שלך כבר בשבע שעות פיגור, אתה מתקשה לשים את הקו הזה. גם העיתונאי וגם העורך לא יודעים איפה לשים את הקו הזה, כי שקרים או סמי-שקרים וחצאי אמיתות ואמיתות, כבר עלו באינטרנט ועלו בבלוגים ובכל הטוקבקים. אי אפשר להתייחס לדיון הזה מבלי לשים את האלמנט הזה, שהוא האלמנט המכריע היום בחיינו. מי יעצור את האינטרנט? ישימו עליו מסך כמו ברוסיה, בסוריה?

#### כרמית גיא:

נשאל את יעל גרוסמן.

#### יעל גרוסמן:

מובן שאי אפשר לעצור את כל אמצעי התקשורת האלה, רק אני חושבת שהציבור מספיק נבון כדי לדעת אלו אמצעים הוא צורך. כשהוא צורך עיתון יומי, הוא מצפה ממנו שיהיה ברמה גבוהה, הוא מצפה ממנו שיעשה תחקירים ראויים, הוא מצפה ממנו למינימום של ידע. כשהוא מסתכל באינטרנט שצריך להתעדכן כל הזמן און-ליין, כמובן שהציפייה היא לפחות התעמקות וגם היחס לעובדות ולדעות שמובאות שם הן בהתאם. כאשר הוא קורא את מה שאומרים הטוקבקיטים, הוא יודע שאלה אנשים שאפילו לא מזדהים בשמם וכך בדיוק צריך להתייחס לאינפורמציה שהם מביאים. לכן כל מה שאנחנו יכולים לעשות זה להגן על אותם אמצעי תקשורת שעליהם הציבור סומך וכאשר הוא צורך את המידע שהם מספקים, הוא מצפה שהמידע הזה יעמוד בסטנדרטים ואנחנו מנסים לקבוע את הסטנדרטים האלה.

עד עכשיו דיברנו הרבה מאוד על כל אמצעי הריסון שהתקשורת צריכה לנקוט בהם, אבל בהחלט צריך להתייחס גם לאמצעי הריסון של אלה שמזינים את התקשורת. הם כוללים כמובן גם את הציבור הרחב, ואפילו הסניגורים של הנאשמים, שאני לא חושבת שקל להטיל עליהם מגבלות. אבל יש כמה מזיני תקשורת מאוד מרכזיים שבזמן האחרון לא מרסנים את עצמם כראוי, וזה בהחלט כולל את המשטרה עם ההעדפות שלה, את הפרקליטות עם ההעדפות שלה, וכמו ששמענו פה - היועץ המשפטי לממשלה עם דברים שנאמרו, שייתכן שלא היו צריכים להיאמר, אני חושבת שלא היו צריכים להיאמר, ומבקר המדינה שאנחנו שומעים שהרבה מאוד מידע יוצא ממנו לתקשורת ואני חושבת שהוא צריך לבדוק את עצמו, ושופטים לשעבר; יש עכשיו מין מזיני תקשורת חדשים, ציבור חדש - -

#### כרמית גיא:

שכל השנים סתמו להם את הפה, אז עכשיו סוף-סוף הם יכולים לדבר.

יעל גרוסמן:

קשה לי להסביר בדיוק מה קורה כאן, אבל בהחלט גם זה ציבור חדש של מזיני תקשורת. לכן אני חושבת שכמו שאנחנו מצפים מאמצעי התקשורת שיכפיפו את עצמם לכללים לטובתם, אני חושבת שגם כל מזיני התקשורת, בעיקר אלה שהם ציבוריים או כאלה שאפשר לצפות זאת מהם, ייזהרו משום שבסופו של דבר התהליך שאנחנו נמצאים בו הוא תהליך בעייתי לכולנו. לכן אני חושבת שכדאי שכל אחד ינסה לרסן את עצמו.

כרמית גיא:

אתי, מילת הסיום שלך.

אתי אשד:

קודם כל לא מלמדים אותם לדבר ואחר כך לא מלמדים אותם לשתוק, אז יש פה באמת בעיה מובנית. אני רוצה להשלים את מה שאמרתי קודם. ראיתי שלא מצא חן בעיני בהירה שאמרתי שמגיעים לתקשורת יותר מדי דברים ומלעיטים אותה בכל מיני דברים. יש דבר אחד שאני ראיתי, שקורה תמיד אצל נאשמים ומעציב אותי שזה קורה גם לשר משפטים כשהוא נאשם. ראיתי את זה בהתחלה בפרשה של דרעי, שקודם הוא עשה דה לגיטימציה לחוקרים, ואחר כך הוא עשה דה לגיטימציה לפרקליטות, ואחר כך הוא עשה דה לגיטימציה לשופטים, ואחר כך הוא עשה דה לגיטימציה לתקשורת. זאת אומרת, כולם לא בסדר. אני הייתי בהרבה בתי סוהר בכל מיני סיורים, ותמיד כשהלכתי לבתי סוהר מצאתי שם המון אנשים שהם בעצם אינוסנטים, הם לא עשו שום דבר, הם במקרה נמצאים שם. אפשר גם בצורה מכובדת - או לקבל את הדין או להתייחס לבתי המשפט בצורה מכובדת ולחכות שהם יגידו את דברם. גם לך יש את ההזדמנות להגיד את דבריך בצורה מכובדת. לא צריך לקחת יחד איתך אל תוך הבור הזה את כל המערכות השלטוניות ובעצם לשפוך את התינוק עם המים.

כרמית גיא:

ארז, בבקשה.

ארז רותם:

ברשותכם, אני רוצה להעלות שלוש-ארבע נקודות, אחת מהן חשבון נפש מתוך הדיון הזה, שאני עושה עם עצמי בעניין של פרשת רמון. שמעתי גם את ההערות של פרופ' קרימנצר וגם של הגב' דורנר, ואני עדיין חייב לומר שמבחינתי לפחות הביקורת של בית המשפט על התקשורת - הרי לצורך זה התכנסנו כאן - היא רחבה מדי. זה לא משהו ממוקד, הייתי שמח אם שלושת השופטים היו מוצאים את הדרך למקד את זה יותר, לבוא ולהגיד "זה פה ופה". מן הסתם הם לא יכולים לעשות זאת, ובגלל זה התכנסנו כאן.

יעל גרוסמן:

יש לי הרבה מה להגיד על איך נאמר, אבל המיקוד זאת לא הבעיה. הם אמרו חמישה דברים, אם אני לא טועה - פרסום העימות, הפוליגרף - -

ארז רותם:

היו גם אמירות מאוד כלליות. קראתי את פסק הדין, היו גם אמירות כלליות על התקשורת ואיך שהיא התנהגה. האמירה הזאת, "התקשורת" - במקום להצביע על הבעיות.

כרמית גיא:

אתה רוצה שהם יצביעו בדיוק על הבעיות?

ארז רותם:

אני לא חושב שיש סיבה בעולם שהם ישחירו את פני או את פניו של ברוך בהכרעת דין, בעוד שאנחנו לא חטאנו ולא פשענו. תבואו ותגידו "כאן היתה טעות", אני מקבל את זה.

לעצם הניתוח של הדברים, חשוב לי שתבינו - אני לפחות ניסיתי לטפל בפרשה הזאת בשלושה מישורים שונים. קודם כל, במישור המערכתי - משטרה, פרקליטות, יועץ משפטי לממשלה. אין פה סובידיצה, זה לגיטימי לחלוטין, אין עם זה שום בעיה. המערכת השנייה היא המערכת הציבורית - חיים רמון כאיש ציבור, ראוי או לא ראוי מה שהוא עשה. גם עם זה אין שום בעיה. ואז נכנס הסיפור של האספקט המשפטי, התפר הזה בין המעשה הציבורי לבין המעשה הפילי. כאן למעשה התרכזת כל המורסה, המוגלה, בפרשה הזאת ולכן גם הוויכוח הזה הוא כל כך לגיטימי, כי לא כולם תמימי דעים באשר לדרך שנבחרה.

אנחנו מדברים פה הרבה על חופש העיתונות. אני מזהה בתקופה האחרונה, בשנים האחרונות, ניסיון מובהק של הפרקליטות, של המשטרה ולצערי גם של בתי המשפט להצר את צעדיה של התקשורת, גם באמצעות חקיקה מופרכת - לטעמי לפחות - כמו סעיף 13 שבא בעקבות מעשה של אדם כזה או אחר שנחקר במשטרה; לא בגלל שהיתה חשיבות לסעיף עצמו אלא בגלל אדם ספציפי, פוליטיקאים הלכו אחרי זה וחוקקו. מדובר על סעיף 13 שאוסר שידור חומר מתוך חדרי החקירות, אבל לא רק חומר מתוך חדרי החקירות אלא למעשה כל דבר שמוקלט והוא חומר חקירה לצורך העניין. יש סיטונאות בנושא של צווי איסור פרסום, ועל זה גם הגב' דורנר אמרה את דברה בהזדמנות אחרת.

אני חייב לומר שכחדשות ערוץ 2 אנחנו עושים מאמצים גדולים מאוד, כמעט על כל דבר, ללכת ולבחון את העניין ולהגיע עד בית המשפט העליון. היו לנו גם הצלחות בזה. יש הרבה מאוד סטירות לחי. במהלך אותם דיונים, כשביקשנו את הסרת צווי איסור פרסום, שמעתי בשנתיים האחרונות ביטויים משופטים בגנות התקשורת באולמם, כמו שלא שמעתי במשך 12 שנות תפקודי ככתב. למשל, דברי כבוד השופט אדמונד לוי ש"אנחנו פה לא בשביל הרייטינג", במין זלזול, כאילו אנחנו הפכנו להיות אחרוני האנשים שמתדפקים על דלתות בית המשפט, ובעיניי זה בעייתי.

אמירה אחרונה - אני רואה את פרשת רמון ופרשות דומות שעטפו אותנו בתקופה האחרונה כסוג של פירוק מערכות כללי שמתרחש עלינו. אני מפנה אתכם לפרשה האחרונה, פרשת גנות, פרשת המפכ"ל. הטיפול של המערכות בישראל במשברים הפך להיות טיפול שערוייתי. הכל פתוח, הכל מותר, לכולם יש מה להגיד, במקום שזה ילך בצורה מסודרת. בהקשר הזה אני מעלה גם את נשיא בית המשפט העליון לשעבר, השופט זמיר, שאני חושב שהוא שגה כי יש דרך לעשות דברים. מותר למנות אדם וצריך להביא את המינוי שלו בפני ועדה, ואם הוועדה לא עשתה את עבודתה אז יש בית משפט עליון. הקפיצה הזאת פשוט זורקת אותנו לתוך טירוף מערכות, שהתקשורת בסופו של דבר איכשהו מנסה לטפל בו.

כרמית גיא:

חלק מטירוף המערכות זה גם היריבות והמתח שבינך לבין ברוך קרא והתחרות. אני לא מדברת על תחרות אישית, אלא מקצועית לגמרי. ואם לא אתה אז Ynet, ואם לא אתה אז קול ישראל, ואם לא אתה אז מישהו אחר. הרי זה מטורף לגמרי.

ארז רותם:

כרמית, הכל תלוי באנשים. כשיש קולגות שהם שפויים והם לא מאבדים את הראש, אז גם הסיקור כתוצאה מהתחרות יהיה טוב יותר. אם יהיו קולגות שיאבדו את ראשם בגלל התחרות, אז מה שאת אומרת עלול לבוא לידי ביטוי.

כרמית גיא:

כמו שליאורה אמרה, גם אני צרכנית תקשורת בזמן האחרון. אני עכשיו בפנסיה, אז יש לי זמן.

## ארז רותם:

כך גם השופט זמיר והשופט חשין.

## דליה דורנר:

רבותי, כל מה שאומר, אני אומר בתפקידי כנשיאת מועצת העיתונות. שיהיה ברור לכולנו - סוביודיצה מתחיל בבית המשפט עם הגשת כתב אישום. אסור לטפל בעובדות ולא רק בשם העבירה. אתה גם לא יכול להמשיך לחקור - אולי הוא נתן לו מעטפה, מפני שגורלו של האיש צריך להיחרץ על-פי הראיות שבידי התביעה ולא על-פי הדברים שלך שגם יכולים להיות לא נכונים, במחילה. בכל זאת, אתה עיתונאי. לכן כל עוד העניין מתבשל, זה בסדר גמור לחקור. כשהעניין נגמר, זה בסדר גמור לבקר. בתקופה שמתנהל משפט, מותר בכל זאת לגלגל את זה כי הציבור מעוניין אבל לא להביע דעות נחרצות, ודאי לא לטפל בעובדות. דרך אגב, הפוליגרף זה סיפור של עובדה, ולכן תיזהרו מזה.

יצירת דעת קהל עויינת נגד התקשורת פוגעת בחופש העיתונות, לא פחות מחוקים. אני פה ואני אעשה מאמצים שלא לתת לדבר הזה לקרות. פה אני מגיעה למקורות ולידיעות שאתם מקבלים מצד או מצד זה. אל תיתנו שיעשו בכם מניפולציות. תקבלו את הידיעות, תאכלו הכל, אבל תבדקו אם זה נכון. אני דיברתי על זה עוד לפני פרישתי, ביקשתי אז את ההגנה של מוטה, כי היתה התנפלות עלי כשופטת בית משפט עליון ועמדתי בזה - הפעם מהצד השני של המתרס, מר קיטל אמר "למה לא אסרו בן-אדם?". הביאו אדם שהבן שלו נהרג בתאונת דרכים, שהוא מצידו, וזה טבעי, רוצה לתלות את הנהג ולהוציא אותו להורג, ולא מעניין אותו אם הילד קפץ לו מתחת לגלגלים או לא. אבל כאשר מביאים אותו, כבר עושים מניפולציה איתו. או כשאני רואה תמונה של כתב שקיבל את זה, יש כותרת גדולה עם תמונת השופט "הוא שיחרר את הקלדנית שלו ממעצר חרף בקשת המשטרה". ידידה שלי היא סגנית עורכת עיתון. שאלתי: מה הסיפור הזה? אחר כך כשקוראים, מתברר שהיא לא קלדנית שלו, שהוא לא מכיר אותה והיא עזבה את בית המשפט לפני שהוא בא. אלא מה, המשטרה לא אוהבת את אותו אדם כי הוא יותר מדי משחרר. הכתב, במחילה מכבודו, שמקבל את הידיעה הזאת צריך לעצור ולחשוב. תיזהרו ממניפולציות, המשטרה מדליפה, בוודאי שהיא מדליפה, יש לה את הכוח להדליף. קודם כל תיזהרו מפני המניפולציות האלה.

אני לא רוצה להיכנס לכל העניין של תיאוריית הקונספירציה, שנראית לי בדיחה. אם יש דבר כזה, זה הסיפור, זה יותר חשוב מכל מה שקרה. אם אין דבר כזה, חברים, זה סיפור אדיר, ונדמה לי שבתקנון בסעיף אחד או שניים אומרים לך איך להביא עובדות. יש לי מכר, פרופסור לרפואה, הוא אמר לי: "זה מאה אחוז קונספירציה". שאלתי: על פי מה אתה אומר? הוא אמר: כתבו. אם יש דבר כזה זה סיפור אדיר, אבל צריך להיות לו איזשהו ביסוס, לא התחושה של האדם הנפגע. האדם הנפגע - אני מאוד סלחנית לגביו, אבל אם העיתונות מביאה את זה, היא צריכה להביא דבר בשם אומרו ולבדוק אם זה מתקבל על הדעת. אתם צריכים להיות ביקורתיים כלפי המקורות שלכם, לא לאכול אוטומטית מה שנותנים לכם. אם זה אדם מכובד כזה או אדם מכובד אחר, או פחות מכובד, תבדקו מה שאומרים לכם. תודה רבה.

## כרמית גיא:

תודה רבה גם לכם. ערב טוב.